

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA G. SOL. G.

LETO X — STEVILKA 12

DECEMBER 1977

POŠTINA PLAČANA

BOROVO, 2. IN 3. NOVEMBER 1977

30 let izhajanja glasil OZD

V Borovu je bila 2. in 3. novembra 1977 zvezna proslava, združena z razstavo tovarniških glasil, ob 30. obletnici izhajanja glasil organizacij združenega dela.

Osrednja misel, ki jo je bilo moč v teh dneh slišati na vsakem koraku, je bila, da so glasila delovnih kolektivov postala sestavni del informativnega sistema pri nas. Pomembnost izhajanja in izdajanja tovarniških glasil potrjuje dejstvo, da izhaja v Jugoslaviji 1500 glasil v skupni nakladi 3,5 milijonov izvodov za številko, od tega v naši republiki kar tretjina.

S slovesnosti so poslali udeleženci pozdravno pismo tovarišu Titu, ki je poslal v Borovo za bralce glasil fotografijo z lastnoročnim posvetilom.

Po internih informacijah republiškega sveta ZSS
št. 7/1 — 1977

Potrebna bosta razumnost in poštenost

Leto 1977 je bilo leto izredno živahne dejavnosti za uveljavitev zakona o združenem delu v praksi, kakor tudi za sanacijo nekaterih TO, ki so poslovale v prejšnjem letu z negativnim rezultatom. V gospodarskem pogledu je bilo to leto konjunktorno, vendar moramo takoj na začetku reči, da se naši načrti niso povsem uresničili, predvsem ne, kar se tiče spremembe cen. Tako smo prodajali večino proizvodov po cenah, ki so bile odobrene še v letu 1974. Temu primerni so tudi rezultati.

Zakon o združenem delu nam nalaga precej nalog na področju uveljavljanja resnične samouprave. Marsikaj moramo korenito spremeniti. Od novega leta bodo temeljne organizacije poslovale z lastnimi žiro računi, v pravnem prometu bodo nastopale samostojno. Ni nobenega dvoma, da postajajo TO osnovne celice v združenem delu, nosilec vseh pravic in obveznosti, ki jih ne morejo prenašati na DO. To seveda nalaga kolektivom toliko večjo odgovornost za svoje poslovanje, saj bodo za eventualne neuspehe tudi odgovarjali sami. Nagrajevanje po delu bo treba uveljaviti tako, da bo zainteresiranost delovnih ljudi za intenzivno delo čim večja. Obvezna ureditev dohodkovnih odnosov, tako med TO, kot z zunanji partnerji, nedvomno zahteva korenito spremembo v medsebojnih odnosih na novih samoupravnih principih. Zakon o združenem delu nalaga takšno organizacijo združenega dela, da se bo samoupravno odločanje in odnosi pri pridobivanju in razdeljevanju dohodka čim bolj uveljavilo, da bo samoupravni sistem zdru-

(Nadaljevanje na 2. strani)

BERETE LAHKO

- Potrebna bosta razumnost in poštenost
- Nobenega novoletnega drevesca brez plombe iz gozda
- Zakon o združenem delu: MALO PRED 1. 1. 1978
- Vremena našim bolnim otrokom se jasni
- Delo organov upravljanja: OBRAVNAVALI IN SKLEPALI SO
- Novice in dogodki in naših TOZD: Gozdarstvo Slovenj Gradec:
- NEKAJ O MUFLONIH, SINDIKALNE AKCIJE
- TIP Otiški vrh: MONTAZA DODATNE LINIJE ZA PROIZVODNJO OPLEMENITENIH IVERNII PLOŠČ
- OK Ravne: ZVESTIM BRALCEM OB NOVEM LETU
- Strokovna razmišljanja: PREDLOG IZHODIŠČ ZA OBLIKOVANJE ODKUPNIH CEN ZA LES OB KAMIONSKI CESTI
- Investicijske naložbe v Radljah in Mušeniku
- Franc Planinšec
- Kristl Praznik-Bidrih
- Priloga št. 6

MALO PRED 1. 1. '78

Znano nam je, da je bila imenovana komisija, ki naj izdelava osnutke meril za samoupravni sporazum o delitvi dohodka, osebnega dohodka in skupne porabe. V internih informacijah smo že poročali, kako dela komisija. Kaj, koliko in na kakšne probleme je pri svojem delu naletela, nam je povedal predsednik komisije Maks Vončina.

»V začetku smo se precej lovili, ker smo dobivali samo načelna izhodišča. Vse kriterije smo morali oblikovati sami. Odločili smo se za korekcijo obstoječe analitične ocene, ki bo izhodišče za oceno delovnih nalog pri posameznih delovnih opravilih. Po tej popravljani analitični oceni je komisija že pripravila predlog ocenitve. Delala je v razširjenem sestavu s sodelovanjem predsednikov komisij iz temeljnih organizacij. Izdelali smo oceno karakterističnih delovnih nalog.

Analitična ocena je samo osnova za izračun osebnih dohodkov. Dejanski osebni dohodek, oz. število točk bo izhajalo iz dejansko opravljenega dela. Za vsako konkretno opravilo bodo izdelani kriteriji za nagrajevanje po delu.

Določene delovne naloge se dajo zelo težko meriti. Težavni pri merjenju nalog delavcev v proizvodnji, pač pa je težje meriti ostala delovna opravila (režijska dela). So določena delovna opravila, za katere bo težko najti merila, oziroma se jih sploh ne da natančno izmeriti.

Za sleherni delovni nalog se izdelujejo kriteriji, ki so odvisni od opravil, ki jih taka naloga zahteva. Istočasno ob iskanju kriterijev za nagrajevanje po delu, delamo tudi na dopolnjevanju že obstoječega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka, osebnih dohodkov, nadomestil osebnih dohodkov in drugih prejemkov.«

Urednik

Nobenega noveletnega drevesca brez plombe iz gozda

Novoletnih drevesc postavimo koncem leta po naših domovih na območju našega gozdnega gospodarstva, oziroma naših štirih občin, okrog petnajst tisoč. Tujim kupcem jih prodamo vsako leto okrog petinštirideset tisoč. Če bi ta drevesca posekali na eni površini skupaj, bi nam noveletni prazniki prinesli vsako leto dvajset hektarjev golih gozdnih površin.

Tej veliki škodi pa se izognemo tako, da posekamo za okrasna drevesca samo tiste iglavce, ki jih gozdar strokovno določi za posek, brez škode za obnovljen ali na novo naravno nastajajoči sestoj. Lahko pa jih vzgajimo tudi na takšnih površinah, kjer ni mogoče normalno gozdno gospodarjenje kot so na primer površine pod daljnovodi in podobno.

Z odlokom Uradnega lista SRS št. 29/76 je letos prepovedano prevažati in prodajati noveletna drevesca, ki niso opremljena s plombo, iz katere je razviden izvor in letnica poseka. Zato bodo letos naši gozdarji na terenu, namesto kakšnega drugega načina dokazila noveletnih drevesc, označili, oziroma opremili s plombo sleherni drevesce za ta namen. Plomba bo v obliki samolepilne etikete, ki bo nameščena nekje proti vrhu drevesca in se brez poškodbe nikakor ne da odstraniti, niti dvakrat uporabljati. Na njej je napis: LESNA Slovenj Gradec 1977.

Opozarjamo vse, ki bodo ob letošnjih noveletnih praznikih prenašali, prevažali, prodajali in kupovali noveletna drevesca, da mora biti vsako drevesce plombarano. Nadzor nad izvajanjem tega republiškega odloka bodo izvajali organi tržne in gozdne inšpekcije pa tudi organi za notranje zadeve.

Torej mnogo sreče vsem pri letošnjem prometu z noveletnimi jelkami!
Andrej Šertel

(Nadaljevanje s 1. strani)

ženega dela čim bolj učinkovit. Tako dobiva združeno delo celovito strukturo. Pri tem je treba omeniti, da je izgradnja sistema samoupravnega združenega dela zelo komplicirana in zahtevna, zato je to dolgotrajno, vseobsegajoče delo, ki se ne da uresničiti čez noč. Če priznavamo, da je to proces, potem je seveda težko postavljati neke roke.

Za popolno uveljavitev ekonomskih odnosov znotraj delovne organizacije med posameznimi TO bo potrebno kar največja razumnost, poštenost in iskrenost, da bomo prišli do pravične delitve dohodka, ki izvira iz medsebojne soodvisnosti.

V bodoče nas čaka težavno delo pri načrtovanju našega nadaljnega razvoja. Če vemo, da so potrebe za vlaganje velike, potem bomo morali skrbno samoupravno ugotoviti, katera stvar ima pred drugo prednost, pri tem pa bomo morali upoštevati tudi minulo združevanje sredstev in seveda ekonomičnost naložb. Z ozirom na vse bolj komplicirano poslovanje in vse težje usklajevanje interesov pri tako velikem številu TO, bo nujno potrebno prilagoditi našo organizacijo zakonu o združenem delu. Vse težje bo namreč ob dosledni uveljavitvi samostojnosti TO usklajevati toliko interesov, kot se pri tem številu TO pojavlja. Mislim, da je nujno potrebno posamezne panoge, ki jih združuje naša delovna organizacija, samoupravno pojačati v tem, da TO uskladijo svoje interese znotraj posameznih panog in šele nato med panogami. Če se npr. dogovorimo načelno za smeri razvoja, potem je nujno, da se znotraj grupacije samoupravno sporazumejo za prioriteten red. Sicer bo lahko še tako pozitivno prizadevanje blokirano, če se samo ena TO ne bo z njim strinjala. Mislim, da so se stvari po sprejetju

zakona o ZD bistveno spremenile. Danes ni možno usklajevati interese za tako veliko DO, kot je naša na nivoju skupnih samoupravnih organov, kot je to bilo možno do sedaj. Prišli smo do tiste točke, ko bomo nekaj morali storiti. Gospodarski položaj v posameznih TO ni takšen, da bi lahko površno poslovali. Temu bo potrebno posvetiti posebno skrb, vendar je to nemogoče v sedanji organizacijski obliki.

Kot smo že omenili, se srečujemo v letošnjem letu z normalno konjunkturo, tako da bi, po plasmanu sodeč, morali biti rezultati mnogo boljši kot so. Na žalost smo ponekod popustili v sami storilnosti pri proizvodnji, vsekakor pa smo izčrpali vse rezerve tam, kjer imamo pred tremi leti zamrznjene cene. Skoraj neverjetno je, da se pri takšem porastu stroškov (materialni stroški, OD) najde nekdo, ki administrativno prepoveduje povišanje cen že četrto leto, istočasno pa ni problem za nekatere panoge tudi 2-krat na leto povečati cene. Predvsem je v tem pogledu zapostavljeno stavbno pohištvo, kjer se ne da pomagati niti s prijavo novih proizvodov.

Gospodarjenje bo tudi v naslednjih letih težavno. Čaka nas mnogo nerešenih problemov na področju modernizacije proizvodnje. Dokler bomo proizvajali v tako malih serijah (finalisti), tako dolgo bomo le težko konkurirali sodobno razviti proizvodnji in bomo vedno v težavah. Pred posodobitvijo stoji tudi primarna predelava. Vse to govori, da bomo morali biti v bodoče še mnogo bolj razumni, če želimo vse interese zadovoljivo uskladiti. Prihodnje leto bo v tem pogledu vsekakor odločilno za naše sporazumevanje.

Janez Gornjec

1978

Srečno in delovnih uspehov polno novo leto

VAM ZELIJO SAMOUPRAVNI ORGANI LESNE IN UREDNIŠTVO VIHARNIKA

PET ČEVLJEV MERI, PALCEV PET — TAKO BI LAHKO PREDSTAVILI NAJMANJŠI IN NAJMLAJŠI ODDELEK BOLNIŠNICE V SLOVENJ GRADCU

Vremena našim bolnim otrokom se jasnijo...

Praksa med uredništvu glasil je postala, da si med seboj zamenujemo glasila. Tako smo v uredništvu prejeli šesto številko glasila delavcev Splošne bolnišnice Slovenj Gradec »BOLNIKI IN MI«, katerega vsebina je v celoti posvečena izgradnji novega otroškega oddelka.

Izgradnja takega objekta, ki mora v celoti ustrezati vrsti predpisov, ni enostavna, predvsem pa ni poceni. Zato je naš uredniški odbor sklenil, da bo po svojih močeh podprl prizadevanja kolektiva bolnišnice, ki se je odločil, v dobro zdravja naših otrok, za novo gradnjo. Pripisati moramo, da so pri teh svojih prizadevanjih naleteli na podporo občanov občine Slovenj Gradec, ki so v referendumu izglasovali določeno vsoto za izgradnjo novega oddelka.

Kaj pomeni zdrav otrok? Kdaj je sreča v družini popolna? najbrž ni treba posebej pisati. Srečni so tisti starši, ki še niso iskali zdravja za svoje otroke v bolnišnici.

Le tisti, ki so koristili usluge otroškega oddelka vedo, v kakšnih pogojih, predvsem prostorskih, dela požrtvovalni kolektiv otroškega oddelka. Tako je prof. dr. Zora Konjajeva, vodja neonatalne službe Kliničnih bolnišnic v Ljubljani izjavila: ... na svoje oči sem se lahko prepričala, da so otroci na otroškem oddelku prav zares deležni vse nege, ki jo potrebujejo — tako zdravstvene kot higienske. Presenetila me je stavba, presenetili so me prostori. V takih prostorih bolni otroci nikakor ne bi smeli prebivati in mislim, da je treba osebju tega oddelka izreči vso zahvalo, da otroci v njem niso zdravstveno in higiensko ogroženi. Edina rešitev je popolnoma nov oddenek.

S sodelovanjem uredništva bolnišničnega glasila smo izvedeli nekaj več o otroškem oddelku in pogojih dela v njem.

Prve lastne prostore je dobil otroški oddenek v prostorih nekdanjega infekcijskega oddelka ali izolirnice — prtilične stavbe, ki je bila grajena za zdravljenje različnih

nalezljivih bolezni — in to za 19 pacientov. Kot samostojna enota deluje oddenek od 1. januarja 1958 dalje. Ze to, da je oddenek nameščen v nekdanji izolirnici, da imajo v njem 45 otroških postelj nam pove, da je pediatrični oddenek nameščen v popolnoma neustreznih prostorih. Leta 1966 so dogradili leseno montažno barako, kar pa je bil le izhod v sili. S kakšnim pomanjkanjem prostora se ubadajo na otroškem oddelku nam pove podatek, da pride na eno posteljo le 3,63 m² neto površine. Minimalni standardi, ki veljajo v SRS, zahtevajo na eno posteljo od 5 do 7 m² neto površine...

Premalo prostora imamo na razpolago, da bi lahko še podrobneje opisali pogoje, v katerih delajo delavci oddelka in pogoje, v katerih se zdravijo naši bolni otroci.

Zapišemo naj, da so se v želji, da bi vsakemu bolnemu otroku zagotovili vsaj posteljo, odpovedali jedilnici, igralnici, učilnici, sprejemno pisarno, sobo za pogovore s starši in administracijo pa imajo v enem samem prostoru. Zavedajo se, da so v kljub vsej

skrbi njihovi mali bolniki prikrajšani za dobrine, ki so drugod umevne same po sebi.

Prihaja novo obdobje za nas. Smo pred pričetkom gradnje novega oddelka. Skoraj ne moremo verjeti, da je to res. Spomladi letos smo prejeli obvestilo črnjanskih solarjev, da poklanjajo denarni znesek, zbran za darila svojim tovarišicam ob dnevu žena, za izgradnjo otroškega oddelka. Bili smo pretreseni in se spraševali: Kje smo odrasli? So nam otroci sami morali pokazati pot? So zrelejši od žena in mater, ki so odklonile ta prispevek, določen za isto praznovanje... je v bolnišničnem glasilu zapisala dr. Berta Plešivčnik.

Kaj pomeni gradnja otroške bolnišnice članom kolektiva bolnišnice v Slovenj Gradcu, nam pove dejstvo, da je večina članov podarila obveznice posojila za ceste v sklad za izgradnjo otroške bolnišnice.

Morda bo tudi kdo izmed vas, dragi bralci, sledil njihovi gesti. Veseli bodo vsake pomoči in podpore, saj gre za zdravje naših otrok.

Urednik

IZ DELA ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA

GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Dne 28. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali in potrdili so rezultate poslovanja za 9 mesecev in delitev čistega dohodka,

— seznanjeni so bili o polletnem poslovanju TOZD,

— seznanjeni so bili z informacijo o kontroli deviznega poslovanja v TOZD TO Podvelka,

— sprejeli so pravilnik o postopku in pogojih za prodajo stavb in posameznih delov stavb,

— odobrili so odprodajo logarnice Plešivec in Razbor,

— informirani so bili s prošnjo TOZD Gradnje in turizem, da bi TOZD GO Slovenj Gradec dal soglasje za prenos ceste Slovenj Gradec — Partizanka, v javno cesto,

— seznanjeni so bili s samoupravnim sporazumom o združitvi v temeljno banko Slovenj Gradec,

— potrdili so spremembo sistemizacije za delovno skupnost za opravljanje del skupnega pomena,

— IO sindikata so zadolžili, da prouči možnost za nakup Molakove bajte za potrebe sindikalne organizacije TOZD GO Slovenj Gradec,

— potrdili so vrednost obračunske točke za mesec oktober 1977.

Dne 28. 10. 1977 — delavski svet

— obravnavali in potrdili so 9-mesečni periodični obračun in delitev ostanka dohodka.

GOZDARSTVO MISLINJA

Dne 24. 10. 1977 — izvršilni odbor

— odločali in sklepali so o začasnem premeštvu nekaterih delavcev na TOZD žaga Mislinja,

— razpravljali so o razdelitvi stanovanj.

Dne 28. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali in sprejeli so periodični obračun za 9-mesečno poslovanje.

Dne 28. 10. 1977 — delavski svet

— obravnavali in potrdili so periodični obračun za 9-mesečno poslovanje,

— sprejeli so sklep, da se nekaj osnovnih sredstev manjših vrednosti, ki se štejejo za drobni inventar, prenese iz osnovnih sredstev na drobni inventar.

OBRAT ZA KOOPERACIJO SLOVENJ GRADEC

Dne 29. 10. 1977 — zbor delavcev

— potrdili so poslovanja za III. tromesečje 1977,

— obravnavali so izvajanje sanacije TOZD TO Podvelka,

— obravnavali so ukrepe zaščite in reševanja v izjemnih okoliščinah,

— potrdili so nabavo kombija TAM 2000 za potrebe delavcev obrata za kooperacijo Slovenj Gradec (gojitveni in cestni delavci), predlog pa se mora posredovati v obravnavo članom zbora delegatov,

— sprejet je bil sklep, da morajo vsi delavci obrata za kooperacijo izkoristiti letni dopust za leto 1977 do 31. 12. 1977 ali pa takoj, v letu 1978.

Dne 29. 10. 1977 — zbor delegatov

— potrdili so poslovanja za III. tromesečje 1977,

— obravnavali so izvajanje sanacije TOZD TO Podvelka,

— obravnavali so predlog spremembe in dopolnitve statuta KZS Slovenj Gradec,

— razpravljali so o osnutku samoupravnega sporazuma o združitvi v temeljno banko Slovenj Gradec in osnutku samoupravnega sporazuma o združitvi v Ljubljansko banko,

— obravnavali oz. seznanjeni so bili z gradivom Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino,

— obravnavali so predlog za sistemizacijo investicijske grupe v Radljah in ga niso potrdili.

Dne 16. 11. 1977 — komisija za sistemizacijo in analitično oceno delovnih mest

— obravnavala je analitične ocene karakterističnih delovnih mest.

Dne 29. 10. 1977 — upravni odbor

— obravnavali so pregled poslovanja za čas od 1. 1. do 30. 9. 1977,

— imenovali so inventurne komisije (zbirno komisijo za popis celotnega imetja pri gozd. — OK Slovenj Gradec za leto 1977, komisijo za popis drobnega inventarja, osnovnih sredstev, gotovine, vrednostnih papirjev in za odpis drobnega inventarja za leto 1977),

— Pečoler Borisu iz Pameč so dali soglasje k obrtnemu dovoljenju za rezanje lesa,

— obravnavali so vlogo za izdajo ustreznega potrdila, ki služi za pridobitev statusa kmeta,

— seznanjeni so bili, da je kvota za domačo uporabo lesa za leto 1977 že izkoriščena.

OBRAT ZA KOOPERACIJO DRAVOGRAD

Dne 18. 10. 1977 — zbor kolektiva

— obravnavali so prošnje delavcev za dodelitev kredita za gradnjo individualne stanovanjske hiše,

— imenovali so odbor za boj proti alkoholizmu pri OK Dravograd,

— potrdili so vrednost obračunske točke za mesec september 1977.

ŽAGA MISLINJA

Dne 29. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali in potrdili so periodični obračun za 9 mesecev in delitev ostanka dohodka,

— potrdili so predlog za formiranje samoupravnih delovnih skupin po deloviščih in določili vodje teh skupin,

— določili so višino jubilejnih nagrad za 10, 20 in 30 letno delo delavcev.

ŽAGA OTIŠKI VRH

Dne 29. 10. 1977 — zbor delavcev

— potrdili so predlagane delegate oz. člane v delavski svet TOZD, DS delovne organizacije, izvršilni odbor delovne organizacije, samoupravno delavsko kontrolo, disciplinsko komisijo in v IO sindikata,

— sprejeli so osnutke re-

publičnih zakonov (zakon o delovnih razmerjih, zakon o referendumu in drugih oblikah osebnega izjavljanja, zakon o organu samoupravne delavske kontrole, zakon o volitvah in odpoklicu organov upravljanja in imenovanju poslovnih organov v OZD),

— obravnavali in potrdili so periodični obračun 9-mesečnega poslovanja,

— k predlogu samoupravnega sporazuma o sofinansiranju izgradnje prod. poslov. centra Slovenjales v Ljubljani niso pristopili,

— obravnavali so osnutek samoupravnega sporazuma o sofinansiranju gradnje izobraževalnega centra Lesarstva v Ljubljani, vendar dokončnega sklepa še niso zavzeli,

— pristopili so k samoupravnemu sporazumu o tra v Mariboru, na osnovi predloženega idejnega investicijskega programa ter za podpisnika pooblastili glavnega direktorja LESNE,

— direktorja TOZD so zadolžili, da o nastali problematiki v TOZD sproti obvešča GZS, Medobčinski odbor za Koroško v Dravogradu.

Dne 26. 10. 1977 — delavski svet

— obravnavali in potrdili so periodični obračun za 9-mesečno poslovanje,

— obravnavali in sprejeli so pogodbo o pokrivanju materialnih stroškov in OD delavcev delovne skupnosti za opravljanje del skupnega pomena ter za podpisnika pooblastili direktorja TOZD.

Dne 4. 11. 1977 — delavski svet

— potrdili so vrednost obračunske točke za mesec oktober 1977,

— obravnavali so kadrovsko problematiko.

ŽAGA MUŠENIK

Dne 28. 10. 1977 — zbor delavcev

Linorez — Franja Mlinšek, O. Š. Franja Vrunča, Slovenj Gradec

STROKOVNA OPAŽANJA IZ PRIVATNEGA POPOTOVANJA PO SSSR

13 DNI V SIBIRIJI

Radovednost in vabljev naslov »Postdiplomska ekskurzija u Sibir« sta me zvalila letos v SSSR v času od 11. do 23. junija. Ekskurzijo je za svoje postdiplomante organiziral Šumarski fakultet iz Zagreba, izvedbo pa je prevzel Generalturist. Strokovno vodstvo je bilo v rokah profesorjev zagrebške fakultete: dr. Kraljića, dr. Benića in dr. Tomanića. Sam naslov ekskurzije in struktura udeležencev (od 72 je bilo prek 40 magistrov in doktorjev gozdarstva, pretežno Hrvatov, Slovencev nas je bilo le 6) sta mi že ob prijavi vzbujali tremo ter vprašanje, kako bom dojemala visokostrokovna podajanja in debate, kajti program znanstvene ekskurzije je predvideval spoznavanje izkoriščanja gozdov v velikih podjetjih, organizacije dela in ekonomike gozdarstva. Premagala sem strah, zbrala denar, izrabila dopust in šla, ne po službenem nalogu, spoznavat svet in ljudi ter tešiti svojo radovednost mimogrede tudi po gozdarski plati.

SSSR — dežela superlativov in ekstremov! Njeno obsežnost lahko dojameš le iz zraka, zato smo potovali z letali Aeroflota. Njena velikost je približno 1000-krat večja od Slovenije in obsega 1/6 vse kopne zemlje. Ta ogromni prostor od srednje Evrope do vzhodne obale Azije, od Črnege do Severnega ledenega morja, naseljuje 1/4 milijarde Rusov iz več kot 100 različnih narodnosti. Prek 90% jih živi v evropskem delu SSSR in le slabih 10% prebivalcev z veliko hitrostjo osvaja ogromna prostranstva in bogastva Sibirije.

Naša ekskurzija je potekala v črti od zahoda proti severovzhodu — od Moskve v Vzhodno Sibirijo prek Irkutska, Bajkala do Bratska — ali prek 7500 km zračnih poti v eno stran, kar je 10-kratna razdalja od Trsta do Ulcinja in kar pomeni tolikšen del zemeljske oble, kjer se začne dan 7 ur prej kot pri nas.

Moskva, kot glavni objekt turistične invazije, je s svojimi 8 milijoni prebivalcev postala že zaprto mesto. Skoraj nemogoče je verjeti, da se razprostira na površini, ki je enaka 40% površine Slovenije. Čeprav sem videla že veliko mest; italijanska, španska, tuniška, madžarska, avstrijska in češka, se nobeno ne more primerjati z Moskvo. Moskva kljub ogromnim stolpnicam, blokom in drugim velikim javnim stavbam, ni betonska džungla. Široki bulevarji, večpasovne prometnice ter vmes ogromne zelene površine, trgajo in drobijo človeška mravljišča. Podzemna železnica — metro — požira človeški vrvež tako, da so moskovske ulice prazne in brez gneče. Posnemanja vredni so predvsem parki, ki obkrožajo četrti, stanovanjske stolpnice in druge objekte. Parki so pravzaprav velike travnate površine zasajene z lipo, brezo in trepetiliko. Eksotično drevje najdeš le

BERETE LAHKO:

13 dni v Sibiriji — Ob letošnjem tednu gozdov — Narava, človekova prijateljica, ki pa jo vsebolj zanemarjamo — Rešilni obroč hitreje, hitreje — Pogovor s smreko — Potrebno bi bilo razmišljati — Zaklad na jasi — Človek me uničuje — Moj prijatelj — oreh — Očiščevalna preproga — Okolje v onesnaženosti — Slika sedanjosti — Varstvo okolja — Zgodba o starem heru in njegovi zeleni jasi — Kako sem rešil gozdni požar — Pogorel je hlev

tu in tam. V času ekskurzije je cvetela lipa in razširjala svoj vonj po mestu. Šele v Moskvi se zaveš, zakaj je pravzaprav lipa slovansko drevo.

Razen urbanistične urejenosti, ki je vzgledna, je novejša ruska arhitektura utrujajoče monotona. Stanovanjske stolpnice in bloki (razen izjemnih reprezentančnih zgradb iz preteklosti, kot so: Kremelj, Rdeči trg, kupolaste stare cerkve), so bolj podobni kasarniškim, kot pa prijetnim prebivališčem. Zavesa na oknih so prava redkost. Še bolj pa moti 7 reprezentančnih zgradb, ki so bile zgrajene v tem stoletju in spominjajo na Milansko katedralo (univerza Lamonosov, zunanje ministrstvo, hoteli).

In še nekaj zanimivosti, ki jih opazi predvsem žensko oko: ulice so izredno čiste, kar ni čudno, saj trgovine, ki jih komaj opaziš, embalaže skoraj ne poznajo, da o tetrapaku ali PVC vrečkah, ne govorim. Na ulicah so telefonske govornice na vsakih par korakov, cestni promet je izredno redek in še to so pretežno tovornjaki, avtobusi in značilni rumenozeleni državni taksiji. Privatnih osebnih avtomobilov je izredno malo. Po prometu na cesti skoraj da ne moreš ugotoviti, kdaj so delovne izmene.

Mimogrede so nam v Moskvi pokazali vse tiste objekte, ki so namenjeni ogledu tujim turistom: Rdeči trg s Kremeljem, Leninov mavzolej, muzej revolucije, muzej dosežkov narodov SSSR, kongresno dvorano z baletom Ikarus (čudovito!), največji cirkus s predstavo, reprezentančno umetnino Borodinska bitka, univerzo Lamonosov, po gozdarski plati pa le Inštitut za genetiko z dendrološkim vrtom.

Cilj naše poti je bila Sibirija s svojo tajgo. Nočni polet iz Moskve prek Urala, s pol urnim postankom v Omsku, nam ni pokazal sibirskih značilnosti. Irkutsk, staro pol milijonsko mesto v vzhodni Sibiriji, ob transsibirski železnici, je bilo že v preteklosti važno središče trgovskih poti proti Mongoliji in Kitajski. Preteklost in socialistična sedanost si tu najbolj očitno podajata roke. Visok družbeni standard, številne znanstvene (7 visokih in 30 srednjih šol), kulturne (4 gledališča, filharmonija) in športne ustanove ter težka industrija, dajejo mestu vlogo vzhodno sibirskega centra. Najbolj prikupne so stare lesene hiše, izrezljane od tal do strehe, zaprte za polnimi lesenimi ograjami ter pobar-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Osvajanje sirske tajge

(Nadaljevanje s 1. strani)

vane v plavi, zeleni in beli barvi. Le-tu so bile na oknih skromne zavese domačega ročnega dela.

Na poti proti Bajkalskemu jezeru smo se prvič srečali s tajgo, ki je zaradi posega človeka že spremenila svoj prvotni izgled. Prevladujejo listavci — breza in trepetlika, od iglavcev pa bor in macesen. Tudi prsne debeline se sučejo le do 40 cm. Na razdalji cca 60 km smo naleteli le na eno vas na obali Angare, imenovano »Velika vas«. Izredna enakost hišic, brezhibna čistoča okolja in tišina, so glavne značilnosti kraja. Prebivalci so sovhozniki, ki se ukvarjajo z lovom in ribolovom. Na sleherni strehi hišic pa bahavo čepe televizijske antene. Da je ta kraj Sibiriije izredno pomemben za lovno gospodarstvo, so nas opozarjale table na odcepkih iz glavne asfaltne ceste: »prepovedan prehod«.

Bajkalsko jezero, opevano s superlativi o naj... naj..., je s svojo okolico izreden naravni rezervat na prehodu iz rahlo valovite, s tajgo porasle osrednje Sibiriije na severni strani jezera, v centralno azijsko gorovje na južni strani proti Mongoliji. S svojo velikostjo, vsebuje 1/5 svetovnih zalog sladke vode, pomembno oblažuje ekstremno sibirsko klimo v svoji okolici. Ribje bogastvo Bajkala je neizmerno po vrsti in količini, gozdnata okolica pa nudi izredne pogoje divjadi, predvsem dragim kožuhovinarjem, ki so eden glavnih izvoznih artiklov Sibiriije (sobolj, sibirski jelen, sibirska lisica, volk, medved, tiger, ris, divja koza, kuna, veverica itd.).

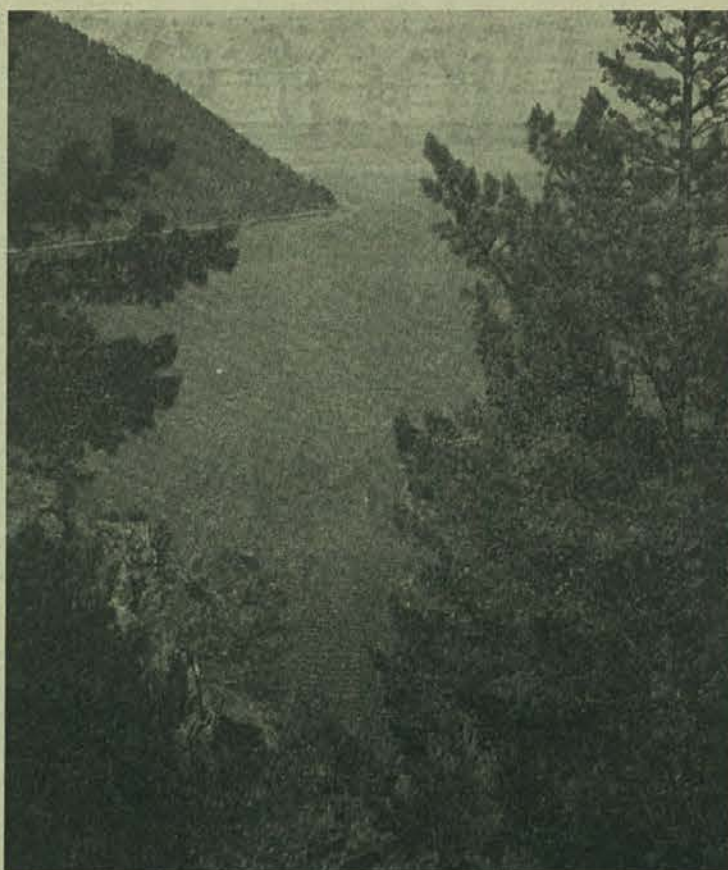
V turističnem smislu pa me je Bajkal pošteno razočaral. Srečali smo le en hotel, ki nam je eno uro nudil gostoljubje in to v času, ko smo prišli na vrsto za kosilo. Žejo smo si lahko pogasili z neke vrste prošekom, ki je bil pred leti nagrajen na razstavi vin v Ljubljani. Za ruski turizem je značilno, da lahko stopiš v lokal le ob uri, ko so obroki hrane. Pri obroku te postrežejo le z eno vrsto pijače in še te kaj hitro zmanjka. Kavarn, točilnic, pivnic in barov, v našem smislu, ne poznajo.

Pri poletu od Irkutsk do Bratska, ob lepem sončnem vremenu, s poskakujočim in ropotajočim Tupoljevim 140, se nam je odprl čudovit pogled na sibirsko rahlo vzvalovana prostranstva. Pod nami so bile zelene površine, do 90% porasle s tajgo, vmes pa majhne travnate oaze, prepletene s srebrnimi nitmi večjih in manjših rek, naravnih in umetnih jezer. Sibiriija, v prevodu pomeni zemlja ki spi, je neizčrpna zakladnica naravnih bogastev, od železa, zlata, zelenega zlata, črnega zlata (nafta, premog), do mehkega zlata (kožuhovina), vmes pa ogromne vodne sile velikih sibirskih rek Angare, Jeniseja, Lene itd. — vseh je prek 5300. Podnebje Sibiriije je izrazito kontinentalno, saj dosežejo kratka vroča poletja tudi 40°C, hladne zime pa dosežajo tu svoje absolutne minimume. Mraz —50°C je pogost, vendar je suh in se ga da prenašati.

Bratsk je največje sibirsko mesto, staro komaj 22 let, njegovih 200.000 prebivalcev pa zelo mladih — 90% pod 30 let. Mesto leži v središču gozdnega bogastva, nastalo je ob izgradnji hidroelektrarne na Angari, ki je po moči druga največja hidroelektrarna na svetu. Mesto je bogato z raznimi prosvetnimi, kulturnimi in znanstvenimi ustanovami, zgrajeno pa podobno kot ostala nova naselja v SSSR. Privatna gradnja je našla tu svoj prostor v satelitskih naseljih in vikend naselju ob umetnem jezeru Angari. Zaradi pomanjkanja živeža in zelenjave je zemlja okrog mini vikendov vsa pod steklenjaki.

Kot povsod v Sovjetski zvezi, je tudi v Bratsku močno poudarjeno zdravstveno in otroško varstvo ter šolstvo. Najlepša stavba v vsakem naselju je ambulanta, šola in vrtec; v varstvu je namreč prek 90% vseh otrok. O skrbi za mladino smo se prepričali na obisku v pionirskem počitniškem domu »ŽAROK«, ki je lociran v borovem gozdu in sestavljen iz številnih lesenih hišic z izredno lepim in čistim okoljem.

Spomniti moram še na spominska obeležja, ki jih je polno po vseh mestih in so posvečena predvsem padlim

Bajkalsko jezero

borcem v zadnjih dveh vojnah. Značilno je, da imajo ob spomenikih v Irkutsku in Bratsku, verjetno pa tudi v ostalih mestih, stalno častno stražo pionirji v svojih uniformah in da stoje mirno, kot vojaška straža pri Leninovem mavzoleju.

Lesni kombinat Bratsk leži v središču surovinske baze in je po mehanični predelavi lesa največji te vrste v Sovjetski zvezi, saj obsegajo njegovi proizvodni prostori, skladišča in manipulacija 800 ha površin.

Sprejel nas je namestnik direktorja tovarne celuloze in nam podal glavne informacije o tem gigantu. V sklopu kombinata dela tovarna sulfatne in sulfite celuloze z letno porabo 1,2 milijona m³ lesa, furnirnica luščenega furnirja in vezanih plošč s kapaciteto 200.000 m³ ali 40 milijonov m² vezanih plošč in žaga s kapaciteto 650.000 m³ hlodovine. Razen tega spadajo h kombinatu še manjši vzporedni kombinati, kot je ekstrakcija smole iz borovine itd.

Ogledali smo si furnirnico s 16 luščilnimi stroji italijanske izdelave VALANCONE za različne dolžine hlodovine. Za luščenje uporabljajo predvsem bor in macesen. V poštev pride hlodovina, debeline od 20—70 cm, stroji pa izluščijo furnir do 10 cm debeline. Hlodovino macesna in bora predhodno pariyo, bor tudi obelijo, medtem, ko obdelujejo macesen neobeljen. Najboljšo hlodovino uporabljajo prvenstveno za furnir, slabšo pa za žago. Sortiranje vršijo na vodnih transporterjih — kanalih, ki so razpredeni med furnirnico in žago.

Razkazali so nam tudi žagarski obrat, kjer dela 8 polnojarmenikov: štirje režejo prizme, ostali štirje pa razrezujejo naprej. Iz prizem delajo predvsem debelejšje dimenzije 50 mm in več, le ob straneh napadejo deske. Vsi odpadki iz furnirnice in žage grede po transporterjih v tovarno celuloze.

Lesna surovina, kot celota, se izkoristi 75% kot tehnični les in le 25% za kemično predelavo. V kompletini predelavi je zaposleno le 1500 delavcev, od tega je 8% inženirjev, kar je izredno malo, čeprav je delo visoko mehanizirano. Na žagi in furnirnici se dela v treh izmenah, na sortirnici pa v štirih izmenah. Zanimivo je tudi to, da dela

na žagi 60 % ženske delovne sile, v furnirnici pa celo 70 %. Kljub težkemu delu in ostri sibirski klimi odpade na 1000 delovnih dnin le 13 dni boleznin.

V vseh proizvodnih procesih je vpeljan brigadni sistem dela in plačevanje po končanem delu. Les prihaja v kombinat s splavi in se meri le 10 % vzorcev.

Vtis, ki smo ga dobili pri ogledu teh dveh obratov je bil izjemen v dveh pogledih: na eni strani velikanska mehanizirana proizvodnja z vsemi racionalizacijami z izključitvijo nepotrebnih del, na drugi strani pa obupni delovni pogoji. Manipulacijski prostori so neurejeni, razmetani, blata do kolen, brez zaščitnih ograj in ostalih varnostnih ukrepov. Tudi proizvodne hale so se mi zdele kotčasne, kakor da bodo danes ali jutri prenešene na drugo mesto.

Ker so bili udeleženci ekskurzije pretežno gozdarji, je bil en popoldan posvečen razgovoru s predstavniki Bratskega združenja za preskrbo z lesom. Razgovor je bil organiziran v kinodvorani v Bratsku, vodila pa sta ga glavni tehnolog in namestnik direktorja — politični sekretar. Iznešena so bila vsa visokostrokovna vprašanja iz izkoriščanja in ekonomike, ki jih je predhodno že pripravila zagrebška fakulteta. Zanimivo je bilo, da je bil odgovor na vsa delikatna vprašanja enak: »... pa eto znajet Maskva, ... plan dajet Maskva ...«. Velja torej dosledni centralizem in planske obveznosti. Izvedeli pa smo naslednje: Sibirija poseka letno okoli 81 milijonov m³ lesa, od tega odpade na Bratsk 7,6 milijona m³ proizvodnje. Etat se določa iz vrha — to je iz Moskve in sicer po kapacitetah predelovalne industrije in po potrebah za izvoz na Kitajsko in Japonsko, ne pa po prirastku ali zmogljivosti gozdov.

Kot glavni donos napade 90 % etata (delajo se goloseki pragozdov — v Bratsku so pričeli leta 1950) in le 10 % iz redčenj. Glavni donos se seka na golo, na razdalji 500 m puščajo pravokotno na smer vetrã 50-metrske pasove za naravno pomladitev. K sreči se tajga čudovito naravno pomlajuje, le da v naslednji generaciji prevladujejo listavci, ker ni nikakršne nege. Vprašanje je le, koliko takih grobih posegov prenese ne da bi se porušilo naravno ravnotežje (razmočvirjenje, izguba divjadi itd.).

V Bratsku posekajo letno torej 3-krat več kot vsa Slovenija, letna površina golosekov pa je nekaj večja kot površina vseh gozdov v družbeni lasti v LESNI. GG Bratsk ni razdeljen na obrate, temveč samo na delovišča in centralna skladišča. Poprečne zaloge Bratske tajge so okrog 200 m³ na ha, prsne debeline sežejo preko 70 cm, prirastka je okoli 2 m³ na ha, poprečna starost pa okoli 270 let. Pri sečnji napade 75 % iglavcev in 25 % listavcev — takšno je tudi razmerje drevesnih vrst. Pri iglavcih prevladuje bor z 80 % (pretežno rdeči, manj sibirski bor, imenovan kedar, ki je podoben naši piniji z užitnimi plodovi — semeni), 15 % je macesna in 5 % smreke. Pri listavcih je 70 % breze, 20 % trepetlike in 10 % ostalih listavcev.

Bratsk

Skupaj dela v gozdarstvu okrog 6000 delavcev, kar pomeni 1300 m³ posekanega lesa na zaposlenega delavca. Ali se v tem lahko primerjamo z njimi? Pri sečnji se dela v dveh izmenah, pri prevozih pa v treh izmenah pri 6-delovnem tedniku. Tudi v gozdarstvu je vpeljan brigadni sistem dela in plačevanje po končanem delovnem procesu. Prekoračitve norm se plačujejo progresivno, to je dvakratno. Mraz do — 45° C in več ter visok sneg, nista pogoj za prekinitev dela, pač pa se v takih primerih plačujejo dodatki. Sistem normiranja je izdelan po enotnih kriterijih v Moskvi in velja za vso Sovjetsko zvezo. Za delo v Sibiriji se plačajo posebni dodatki, delovna doba teh delavcev pa je krajša približno za 5 let.

Pred sečnjo oz. golosekom se predhodno izdelajo ceste in vlake, kar je v Sibiriji zelo enostavno. Pri tem jim pomaga še sibirski zima. Sečnje se opravljajo s težkimi ameriškimi stroji, ki podirajo drevje kot naši kombajni žito. Prevlaka lesa, ki ni daljša od 500 m, se opravlja z domačimi traktorji goseničarji RP 18, nakladanje velikih debel na kamione s prikolico pa s traktorji, ki imajo dvigala za prenos debel preko sebe. Kamionski prevoz se vrši do centralnih skladišč, ki so locirana ob rekah v razdalji največ 100 km, kjer opravljajo klesčenje in krojenje lesa. Najprej se les splavi ali vozi z železnico.

O gojenju gozdov je bilo le malo govora, ker gojenja dejansko ne izvajajo. Varstvo gozdov je namenjeno le varstvu pred požari. Tega opravlja specializirana brigada s pomočjo helikopterjev in radijskih zvez.

No, del tega, kar sem opisovala do sedaj, smo videli, ko smo se iz Bratska peljali z avtobusom pri temperaturi 30° C po luknjasti, prašni, ravni cesti na najbližje sečišče, ki je oddaljeno okrog 120 km. Levo in desno spačena tajga — nehote sem se spomnila našega Žerjava! Razen lesnega kombinata in hidroelektrarne, ima Bratsk tudi aluminijski kombinat, ki pa ga nam niso pokazali. Ogromno hidroelektrarno smo si lahko ogledali; zanjo so porabili toliko betona, kot za tri Keopsove piramide ali za 60.000 stanovanj. Kako lahko industrija negativno vpliva na gozd vemo iz lastnih izkušenj. Tako se tudi v okolici Bratska suši drevje in to iglavci in listavci. In ti suhi spomeniki stoje kot pomniki, bodočim generacijam. Predel v premeru 50 km okrog Bratska je imenovani zeleni pas mesta. Toda kako dolgo to bo, ker že sedaj sivi?

Ko smo zapustili te osivele, sušee se spomenike, smo zagledali drugo sibirsko nadlogo. Ob gradnji gozdnih cest lahko ob poletni suši in vročini že najmanjši košček stekla povzroči požar. Požarišča ob cesti obsegajo ogromne površine. Požar lahko ustavijo le velike reke. Tudi tu, ob cesti, umirajo zogleneli ostanki bivše tajge stoje.

Po naporni vožnji smo končno zagledali improvizirano gozdarsko naselje — najboljše so bili zgrajeni seveda vrtec, šola in ambulanta. Naselja grade pred pričetkom sečnje. Nekaj kilometrov naprej smo bili na prašnem, od težkih traktorjev razmesarjenem sečišču, ki se ob dežju spremeni v pravo živo blato. In zopet sta pred nami dva nasprotja: na eni strani težki stroji za sečnjo, prevlako in prevoz lesa, prikolice za delavce in material, na drugi strani pa oster rob načete čudovite tajge — bor in macesen, gladka kot sveča, ravna in visoka z majhno krošnjo, vmes pa nekaj listavcev in plezalk in tu in tam od starosti padlo debelo drevo, na tleh pa mahovi, brusnice...

Če nisi videl, ne moreš verjeti, da je tajga tako lepa. Občutki so se mešali — nisi vedel, ali bi občudoval, ali grajal?

In stroji so zahrumeli, da smo videli njihovo uničujoče delo, moč in tekoči proizvodni proces, vmes so škrtali naši fotoaparati in brnele kamere.

Nazaj grede proti Bratsku smo si ogledali tudi centralno skladišče lesa ob reki Angari. Spet sami provizoriji z ogromnimi stroji, transporterji in dvigali, okrog pa sam (Nadaljevanje na 4. strani)

Ob letošnjem tednu gozdov

Gozd pridobiva v današnjem času vedno večji pomen na njegovi posredni vlogi pri oblikovanju zdravega človekovega okolja. Vzporedno s potrebami po dajanju čim več kvalitetnega lesa, pridobiva tudi vedno večjo vrednost pri ustvarjanju pokrajine, klime ter za živa bitja ugodnega okolja nasploh. Da bi se slovenski narod osvestil dragocenega pomena naših gozdov, prirejamo gozdarji vsako leto Teden gozdov. Letos je potekal pod geslom: Zdrav človek — v zdravem okolju!

Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa Slovenj Gradec je letos, razen drugih propagandnih akcij razpisalo tudi nagradni razpis za najboljši prispevek na temo o varstvu okolja. Razpis so poslali triindvajsetim osnovnim šolam in vsem srednjim šolam na območju naših štirih občin. Na razpis so se odzvali učenci osnovne šole »Prežihov Voranc« z Raven, osnovna šola »Franja Vrunča« iz Slovenj Gradca in osnovna šola Podgorje. Vseh ostalih dvajsetih osnovnih šol in vse srednje šole so razpis spregledale.

Kljub tako pičlemu odzivu je prispelo devetindvajset prispevkov, od katerih smo jih štirinajst izbrali za objavo v Viharniku. Nobeden od spisov ni dosegel želene kvalitete za nagrado. Komisija za ocenjevanje prispevkov je zato sklenila, da se letos nagrada za najboljši spis o varstvu okolja ne podeli. Predlaga pa uredništvu Viharnika, da se objavljeni prispevki učencev nagradijo izjemoma z dvakratno višino honorarjev kot so za Viharnik običajni.

Na tem mestu se gozdarji zahvaljujemo vsem učencem, ki so se s svojimi spisi potrudili in vodstvu vseh treh navedenih šol za prijazno sodelovanje. Družbi, človeku in gozdu v korist, ostalim dvajsetim osnovnim šolam in vsem srednjim šolam na našem območju pa za vzgled!

Predsednik komisije
Andrej Šertel

(Nadaljevanje s 3. strani)

les, na eni strani traku v navzkrižne svežnje, kot snopje zloženi celi kamionski zložaji, na drugi strani pa skrojen in sortiran les, ki se vali v reko in potuje po njej v daljni svet. Kapaciteta CLS je 350.000 m³. Proizvodni proces od panja do CLS je tako sinhroniziran, da traja normalno le en dan, le v deževnem vremenu zaradi razmočenosti cest do dva meseca.

Na tem skladišču, brez asfalta, v neurejenih delovnih pogojih, dela 60% žensk in tudi vodja skladišča je ženska. Obrat družbene prehrane, ki nam je ponudil senco za hotelsko malico, smo hitro zapustili. Čaj, ki so nam ga ponudili iz gostoljubnosti, je bilo treba plačati. Na vsej poti o kakšnih reprezentančnih malicah ni bilo ne duha ne sluha! Ali smo res samo mi tako bogati?

Ali je še potreben kakšen komentar?

Zaploskali smo, ko smo pristali na beograjskim letališču. Sicer pa, če iščeš — najdeš tudi med peskom diamant in obratno — med diamanti imitacijo.

Trinajst dni v Sibiriji? Ja, ja!

Sedemtisoč dni v Sibiriji? Živa ne!

Tri mesece za našo ekskurzijo je odšel v Sovjetsko zvezo po službeni sindikalni plati inž. Kozelj. Upam, da bo njegov opis bolj optimističen.

Vida Vrhnjak

NARAVA, ČLOVEKOVA PRIJATELJICA, KI PA JO VSEBOLJ ZANEMARJAMO

Učenjaki po svetu vse bolj razmišljajo, kako bi zaustavili vedno hitrejšo uničevanje zelenih površin.

Plini, tovarniške odplake, nepravilno izsekovanje in še bi lahko naštevali, vse to nam uničuje gozdove, travnike, plini pa nam izpodrivajo kisik, ki nam je tako pomemben za življenje.

Velik uničevalec gozdnih površin je POZAR. Le malo nepredvidnosti je med sprehajalci, pa lahko zgori na hektare gozdnih površin.

Čim več napredovanja je na svetu, tem bolj onesnažujemo našo prijateljico naravo. Ljudje postajamo iz dneva v dan lenejši in se nam še v prelepi zeleni svet ne da iti peš, moramo sesti v svoje limuzine.

Samo malo še počakajmo, kmalu bo tu sezona gobarjenja, ko bo skoraj vsaka goba imela svojega gobarja, prav na robu ceste pa vsak gobar svoje prevozno sredstvo. Pa še nekaj je zelo značilno za gobarje. Gob, ki jih nabiralci ne poznajo, končajo pod njihovimi neusmiljenimi čevlji in ko se tak gobar po svojem utrujajočem pohodu spravi k malici, bi za njim v gozd lahko poslali kar kamion za odvažanje smeti.

Tudi pozimi gozdovi niso varni pred uničevalci, takrat je vendar novo leto in vsak si hoče postaviti jelkico. Razumeli bi še tudi, če bi si ljudje posekali eno smrekico, ki bi jo pokazal gozdar, ne pa, da si posekajo po več smrekic, pa še tiste jim niso všeč.

Nič varnejše pa niso cvetlice, bodisi so zaščitene ali ne, svojo pot vsevečkrat končajo odtrgane ob robu ceste ali pa ovenejo v vazi.

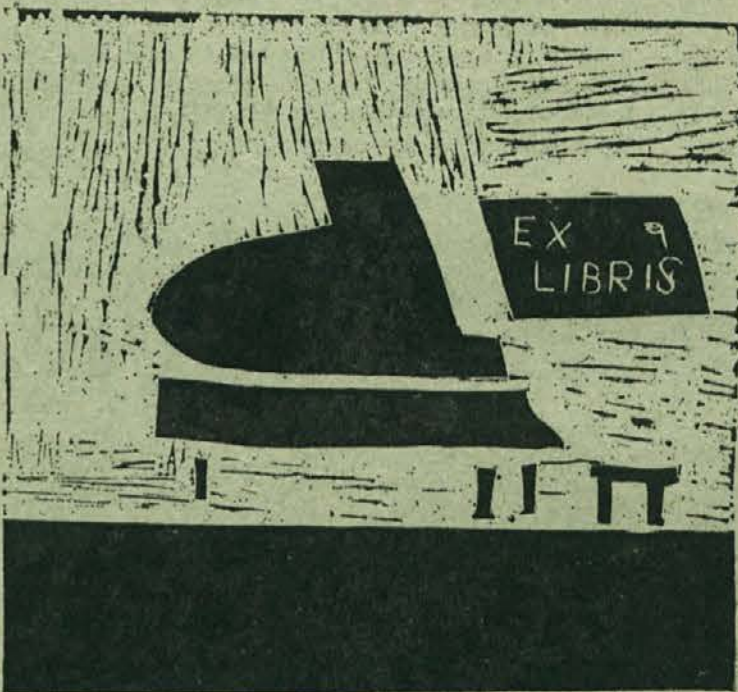
Pri obnovi gozda pa odigravajo pomembno vlogo gozdne živali, ki jih štiti lovski zakon.

Zato je še zadnji čas, da vsi po svojih močeh pristopimo k varstvu narave.

Šifra: Rožnati volčin
Robert Waltl
o. š. Franja Vrunča, Slov. Gradec

REŠILNI OBROČ HITREJE, HITREJE

»Vse je pokrivala debela odeja prahu. Nikjer ni bilo drevja, vsepovsod le ravnina. Sredi te puščobe se je začelo nekaj premikati. To je bila čudna vodena spaka, prozorne barve in velike, gnusne žilave glave.« Tako ali podobno zapisujejo pisci fantastičnih zgodb našo prihodnost, ki naj bi bila po njihovem mnenju taka. Človek ne sme prikrajšati svojih kasnejših rodov za lepote, katere še uživa on, a jih kasneje ne bo nihče več. Ne more se spremeniti v tisto gnusno vodeno spako. Ali res hoče biti tak? Počasi, prav počasi se človek osvešča svoje velike napačnosti, s katero je začel ubijati naravo, katere del je tudi on. Spo-

Linorez exlibris — Sonja Krevh, O. š. Slovenj Gradec

znal je, da ubija tudi sebe in svoje bližnje. Naravi polagoma spušča rešilni obroč, ki pa je še vedno daleč od nje. Dolgo bo trajalo, preden se ga bo lahko oprijela. Toda takrat bo rešena, osvobodjena iz tesnega, duševnega objema dimov, hlapov in smeti.

Oh, naš lep zeleni plan! Težko je gledati, kako se počasi potapljaš, kako izginjajo gozdovi, travniki. Namesto cvetja se ob travnikih bohotijo veliki, pisani kupi smeti. Namesto visoke vitke trave se prepletajo globoke kolesnice tovornjakov. Namesto ptičjega petja lahko občuduješ hupanje in brnenje avtomobilov. Namesto v senci dreves se lahko spočiješ v senci tovarniških dimnikov. Namesto dišečega vonja smrek, lahko vdihavaš izpušne pline. Namesto jasne, svetle pokrajine, lahko z gore občuduješ morje rdečih, sivih in modrih megel.

Daleč so že tiste pravljice o bistrih vodah, v katerih žive povodni možje. V današnjih rekah lahko živi le povodni mož, ki je sestavljen iz konzerv, blata in odpadkov. Kje so tiste velike ribe? Samo še v akvarijih ali ribjih gojiščih. Redkokje je še reka, kjer bi se lahko brez strahu pred umazanijo kopal. Čudno, ali ljudem ni dolgčas po vsem tem? Ali jim niso sprehodi med smetmi neprijetni? Ali si ne želijo bučnega šumenja smrek in njihove hladne sence? V gozd pridejo samo sekati in uničevati, ne pa občudovati njegove lepote. Kako čudovit je, kadar pokriva smreke debela odeja snega. Veje se sklanjajo do tal in le tu in tam lahko vidiš temne iglice. Sedaj sneg ni več bel. Vsebuje razne prašne barve. Umazan je! Od kod?

Pozor! Narava kliče svoj SOS. Pomagajte ji! Kako? Tovarne naj vdela v dimnike filtre! Odplake naj napeljejo kam drugem, ne v reke! Prebivalci mest! Zmečite odpadke na odpad, kjer jih zasujejo, ne pa na travnike, ki so nam potrebni! Otroci! Zakaj, mislite stoji na vsakem vogalu koš za smeti? Gotovo ne za okras in za to, da sedite na njih. Ne mečite papirčkov po tleh, ampak tja, kamor spadajo! Morda bodo že naši pravniki očetje in matere tistim spakom. Lahko jih rešimo. Vsekakor ne posameznik. Združenost daje moč, množica lepoto. Torej, vsi usmerimo svoje moči v obrambo narave v reševanje njenega življenja — našega življenja. Naj se rešilni obroč spušča hitreje in naj se ga narava oklene čim prej, naj se zopet povrne k prejšnji lepoti.

SIFRA: »Hrast Q«
Valerija Jamer, 8. a
o. š. Prežihovega Voranca,
Ravne na Koroškem

POGOVOR S SMREKO

V tem času, ko se tako borimo za čisto okolje; za bistre potoke in reke, za nedotaknjeno naravo brez nebodljivih treba starih avtomobilov in brez plastičnih vreč polnih praznih konzerv ter za čist zrak brez plinov. V tem času je potreba človeka po naravi velika.

Tako je bila tudi moja potreba po tem velika in odpravila sem se v naravo. Šla sem ob reki navzdol proti nekemu raztresenemu zaselku. Kmalu sem prispela in zagledala ob »sivi« reki napol suho smreko, ki je samevala. Ko sem jo pogledala se mi je zazdelo, da je dobila oči, ki so žalostno zrlje v sivo reko in usta, ki so bila skrivenčena v žalosten nasmeh. Sama ne vem, zakaj sem začela pogovor z njo:

»Dober dan, Smreka.«

»Dober dan, Clovek.«

»Zakaj ta nasmeh, ta pogled, ki ga ima vsak, ki je obupan nad vsem?«

»Res sem obupana, močno obupana, v meni ni iskric upanja na lepše življenje.«

»Zakaj, draga Smreka?«

»To je žalostna zgodba, a ti je ne bom pripovedovala, kajti vse lahko vidiš, samo če pogledaš to, to grdo, umazano reko.«

»Da, vidim, in tudi jaz bi želela čisto — oh Smreka, pripoveduj mi o časih, ko je bila reka še polna rib, ko so se ljudje hodili kopat sem. Prosim te!«

»Spominjam se teh časov in z veseljem ti pripovedujem o njih. Bilo je pred kakšnimi petdesetimi leti, ko tam v mestu še ni bilo tako velike tovarne. Veselje je bilo pogledati to pokrajino. Predysem je bila reka lepa, veselo je skakljala preko ovir in ni se ustrašila skale, ki ji je zaprla pot, ne česa drugega. Zdolbla si je strugo po kateri deloma teče še danes. Tudi ostala pokrajina je bila čudovita. Ptice so bolj veselo žvrgolele in njihova pesem je bila lepša od tega vašega škripanja iz škotel. Trava mi je segala in nihče je ni kosil. Drevesa smo šumela v prijetnem vetriču...«

»In kako je bilo, ko si bila še čisto majhna, ko si šele pogledala čez travo? Kakšna je bila takrat reka?«

»Reka je takrat tekla še skozi gozd. Tudi jaz sem rasla v gozdu, v katerega še ni stopila človeška noga. A počasi, ko so se v mesto oziroma v vas naseljevali prvi ljudje, so tudi gozd začeli sekati in kmalu sem ostala sama ob reki.«

»Oh, škoda, da danes ni več tako lepo kot je bilo včasih.«

S tem vzdihom sem končala pogovor z napol suho Smreko in odšla proti mestu. Kmalu sem slišala samo še bučanje velikih strojev v železarni.

SIFRA: »Bukey ä«
Mateja Černe 7. b
o. š. Prežihovega Voranca,
Ravne na Koroškem

POTREBNO BI BILO RAZMIŠLJATI

Vsi vemo, da je naše okolje iz dneva v dan vedno bolj onesnaženo. Sprašujemo se, kako bo čez leto, dve, deset, sto let.

Slutimo tisto najhujše: »Svet bo eno samo veliko smetišče.« Toda zoper te nevarnosti bo treba vsekakor nekaj ukreniti. Toda kaj? Postavljamo si vprašanja: »Kdo je kriv za umazano okolje, bo kdo sploh kdaj očistil naše okolje in če ga bo, kdo ga bo?«

Po televiziji večkrat gledamo oddaje o onesnaženem okolju. Največkrat vidimo, da samo kritizirajo, vsi govorijo le o našem okolju, obtožujejo posamezna podjetja, kakor da so le ona kriva za onesnaženje sveta. Nekaj je sicer res, saj lahko vidimo že v našem kraju, če pa pomislim na Žerjav in okolico, je problem, ob katerem se bi bilo potrebno posebej globoko zamisliti.

Naša železarna je po velikosti druga v Sloveniji in še vedno raste. Vedno znova gradimo nova poslopja, hale, samo da bi pridelali čimveč kakovostnega jekla. Zavedati bi se morali, da vse to ustvarjajo ljudje, ki prebijejo osem ur v železarni, ostali prosti čas pa v onesnaženi okolici. Prav zaradi tega bi morala železarna poleg že storjenega še veliko razmišljati o raznih odpravevalnih napravah ali čem podobnem. Kar bojim se, da bi bila tudi naša okolica kdaj upostožena zelenja, kakor je Žerjav. Problem, ki sem ga omenila, je onesnaženo ozračje. Kaj pa naša okolica?

Vsi obtožujemo le drug drugega, sami sebe pa največkrat pozabljamo. Problem, ki bi ga bilo vredno omeniti, so nedvomno plastične vrečke in plastika nasploh. Kar stresa me ob pogledu na Mežo, katere struga je na obeh straneh okrašena z različnimi barvami plastike, ki visijo na grmičevju ob vodi.

Mogoče bi se naš svet dalo rešiti, če bi vsi ljudje stopili v akcijo, ter s skupnimi močmi očistili naše okolje. Res je tudi, da se organizirajo posamezne skupine, toda kot sami vidimo, je svet okoli nas iz dneva v dan grši.

Mislim, da bi se lahko organizirale razne mladinske akcije, kot na primer za gradnjo cest, le da bi bile pod naslovom »Varujmo naše okolje!« O čiščenju pa bi vsak dan poročali po TV in mogoče v dnevnem časopisju. Mogoče bi se kakšen režiser odločil za podobno nadaljevanje, kot je: »Morava 76«, le da bi se ta imenovala »Čiščenje okolja 77«, ali kaj podobnega. Če pa ljudje ne bomo stopili v akcijo, bo naš svet res eno samo veliko smetišče brez živega bitja. Sredi tega smetišča, pa bi lahko bil napis: »Človek je uničil samega sebe!«

SIFRA: »Y JELKA«
Barbka Hrastnik, 7. a
o. š. Prežihovega Voranca, Ravne na Koroškem

ZAKLAD NA JASI

»No, kaj pa je to okolje?« Okolje je lahko mesto s tovarnami, ki bruhajo smrdljive snovi, okolje so lahko mogočne smreke. Ampak, kaj je naše prelepo okolje?

Naše prelepo okolje je narava. Narava, polna lepote in skrivnostnih zakladov. Narava je naše največje bogastvo, naša največja radost, narava nam je vse.

Del te bogate narave sem tudi jaz. Jaz, košata smreka, ki stojim na jasi. Edinka sem. Vse okrog mene je uničeno, posekano, gnije na tleh in to me žalosti.

Toda jaz stojim.

Močne korenine se ovijajo pod zemljo in me drže, da ne padem in podležem sovražniku.

Svoj vrh poganjam visoko pod nebo, tako visoko, da vidim preko hribov tovarne v mesta. Vidim tovarne, ki bruhajo smrdljive in škodljive pline v moj čist zrak, v moje prelepo okolje.

Moram dihati.

Vdihavam ta zrak, ki mi kvarji pljuča mojega organizma. Diham vedno težje.

Mislim si: »Ne, tovarnam, temu sovražniku narave pa se ne dam.« Stisnem zobe in še vedno stojim mogočno, čeprav edina na jasi. Po stezi, ki vodi preko mojega koščka zemlje, pride turist. Vsede se pod mojo krošnjo, odvijte malico, papir pa, kot po navadi, pusti na tleh. Po počitku vstane in odide mirne duše.

Nesnago pusti kar pod menoj. S hladno sapo odpihnem smeti in si rečem: »Ne, tudi ti, dragi popotnik, mi ne boš onesna-

(Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

ževal okolja.« Še vedno stojim in zrem z zamišljenimi očmi tja nekam v daljavo k svojim vrstnicam. Ali tudi one doživljajo tako žalostne trenutke? Zdrznem se!

Naenkrat pod mojo krošnjo nekaj zavrešči. Glas je oster, raztrgan, sovražnik. Strese me.

Tedaj se komaj zavem, kaj me čaka. Nadme je prišel sovražnik, velik sovražnik s preketo sabljo, ki se ji ne morem upreti. To je človek z motorno žago v rokah. Ni več milosti. Osorno mi je zarezal v dosedaj trdno, mogočno telo.

Nagibam se počasi, naposled padem.

Konec je z mano.

Sedaj bo jasa prazna in pusta.

Ta človek je bil ropar, ubijalec, tat.

Ukradel je naravi prelepi, skrivnostni zaklad, poln ljubezni, nade in upanja v prihodnost.

»Sumijo gozdovi domači«

o. š. Podgorje

ČLOVEK ME UNIČUJE

Vse je spokojno spalo. Noč ni bila temna. Luna se je veselo ogledovala v gladini reke Dravinje. Skoraj za vsakim kamnom je ždela riba — postrv. Potovale smo s tokom Dravinje proti Dravi. Voda je bila mirna, zato je bilo potovanje lahko. Potovale smo že cel teden, a še nismo prišle do kraja, ki nam ga je opisala velika in zelo stara postrv. Opisala ga je kot zelo primeren kraj, kjer bi se lahko mirno drstile in hranile. Tam naj bi bila voda čista, kot redko kje. In takšnega kraja smo si želele. Saj smo do sedaj živele med polivinilastimi vrečami in pločevino. Nekoč se je na stanovanje mojega soseda zvrnila velikanska pločevinasta škatla. Zato smo potovale v čistejši vode.

Ko nas je zjutraj prebudilo sonce, smo se odpravile naprej. Proti popoldnevu smo že čutile boljšo vodo. Čez nekaj ur smo zagledale prelepe zelene alge, ki so kaj pripravne za postavljanje domov. V trenutku smo bile na delu. Pred večerom smo imele že vse ribe koče. Začelo se je pohajkovanje. Zvečer smo se utrujene vrnile domov. Navsezgodaj nas je prebudil hrup. In ko je bilo sonce v zenitu, je ravno nad mojim domom zazijala luknja cevi. Videle smo, kako so ljudje pospravljali okoli velikanske stavbe. Vse je kazalo, da se bliža veselica. To noč smo malo zaskrbljene legle spat. Naslednje jutro nas je prebudila glasba, ki je prihajala z brega. Bile smo zaskrbljene. Vse je kazalo, da je otvoritev tovarne. Veselica je trajala cel dan. Skoraj celo hoč nismo zatislile oči. Naslednje jutro je začelo grozovito bobneti. Čez nekaj trenutkov je skozi cev bruhanila gmota umazanije in smradu. V trenutku je bilo moje domovanje polno smradu. To so opazile tudi druge. Prestrašene smo se razbežale na vse vetrove. Bežala sem proti toku. Vsa zasopla sem se ustavila daleč od novega domovanja. Za nekim kamnom sem opazila prijateljico. Skupaj sva nadaljevali pot proti stremu domovanju. Bili sva besni. Človek bo uničil še tisto, kar je ostalo.

Postrv

Mira večko

o. š. Franja Vrunča Slov. Gradec

MOJ PRIJATELJ — OREH

Bil je lep poletni dan, sonce je s svojimi žarki božalo zelena drevesa, travnike, hiše, ceste. Na igrišču se je razlegel smeh in slišali so se udarci žoge. Otroci so metali žogo, skakali...

Sedela sem v rogovili starega oreha. Žalostno sem opazovala razigrane prijateljice. Spet me niso hotele sprejeti v igro. Kot vedno ob takih prilikah, sem se zatekla k staremu, prijaznemu orehu.

Stal je blizu šole in igrišča. Svoje košate veje je raztezal daleč okrog. Ni bil visok, lep, ni bil negovan, obrezan, vendar smo ga ravno zato imeli radi. Nihče nas ni preganjal z njega, vedno nam je nudil varno zavetje. Nikoli ni tožil, ječal, vedno je bil pripravljen poslušati tegobe drugih, sam pa je molčal, le tu in tam zašumel z listjem. Z nami se je veselil, z nami je jokal.

Bil mi je najboljši prijatelj. Vedno me je skrtil s svojim listjem, vedno mi je nudil zavetje. Večkrat sem se zatekla k njemu. Z vrha rogovile sem opazovala igrišče in mu odkrivala svojo žalost, ki jo je delil z menoj, pri njem sem poiskala tolažbo.

Nekega dne so prišli k orehu delavci z orodjem in geometer je začel odmerjati zemljo. Oreh mu je bil v napoto in zato ga je neki delavec označil z rdečo barvo. Drugi dan so pripeljali s seboj motorno žago in se pripravljali, da ga poderejo. Od daleč sem jih opazovala. Ko so prvič zarezali, se mi je zdelo, da režejo mene. Noge so se mi zamajale in sedla sem.

Oči so se mi zameglile. Od daleč sem slišala brnenje, ki ni utihnilo. »Rresk!« se je začul pok, drevo je za trenutek v smrtnem boju še obstalo, potem pa je padlo. Delavci so pospravili orodje in odšli. Opetekla sem se proti drevesu in se vrgla na deblo, zakopala obraz med dlani in zajokala.

Oreha že dolgo ni več. Postala sem starejša in resnejša. Vendar mi je še zdaj žal za drevesom. Zavetje mi zdaj nudi širok okrasni grm, vendar mi nikoli ne bo tako dober prijatelj, kot mi je bil oreh.

Oreh

Duška Meh, 8. r.

o. š. Franja Vrunča Slovenj Gradec

OČIŠČEVALNA PREPROGA

Zazvonil je šolski zvonec. Končno konec pouka! Ker je do prihoda avtobusa manjkala še cela ura in je bil dan sončen, sem se odločila, da se enkrat spet malo sprehodim po mestu.

Počasi hodim po pločniku. Papirčki, polivinilaste vrečke, odgrizeno sadje in razni drugi odpadki, me pozdravljajo, ko hodim mimo njih. Koš za odpadke, obtočen in zveržen, pa je nekaj metrov vstran skoraj čisto prazen. Hiše, bloki, trgovine, še skoraj čisto nove, so sive, zmazane od prahu. Mračne, ozke ulice so tuje, neprijazne s svojo sivino. Ljudje, prav tako mračni, utrjeni in zdolgočaseni, se ne zmenijo drug za drugega, bežijo pred to sivino, hitijo... Zrak je siv, težek od dima, izpušnih plinov, saj, pritiska k tlom, saj ni vetra, da bi ga odpihal v višave.

Tudi mene že dolgočasi ta sivina. Tudi jaz že hitim, bežim od nje... Ob avtobusni postaji teče reka Mislinja. Zazrem se v njene valove, njena voda je umazano rjava, penasta od umazanije, leno teče naprej. V njenih vodah ne najdeš življenja...

Kje si naša bistra reka Mislinja, kje so tvoje ribe in druge živali ter rastline? Kje si, čista modrozelenka, iskreača se v soncu, kje so tvoje bistre vode, ki so nas nekoč, davno vabile, da smo se v njih kopali?

Tudi tebe je dohitela civilizacija — umazanije, tudi ti si postala njena žrtev. Postala si osamljena, brez kopalcev, rib, življenja... V naši vasi pa je drugače. Ob lahnem vetru šumijo gozdovi, ljudje so prijazni, pozdravljajo se in se pogovarjajo, otroci se lovijo po sončnem, travnatem dvorišču, na oknih, balkonih, vrtovih cvetejo rože. Zrak, lahek in čist, prinaša vonje cvetic...

Nekoliko vstran od hiš teče bister potoček. V njem plavajo ribe, poln je življenja. Ob toplejših dneh se v njem tudi kopamo in čofotamo v topli, čisti vodi.

Boš tudi ti, bister potoček kmalu zmazan, neprivilčen? Bo tudi v tebi umrlo življenje?

Odšla sem na balkon. Tudi na našem balkonu cvetejo rože. Ulegla sem se na ležalni stol in začela premišljevat.

Ce bi bila znanstvenik in izumitelj, bi raziskovala, kako bi prah in odpadke ter umazanijo spreminjala v koristno snov. Vtkala bi jo v preprogo. Preproga bi krožila po svetu in privlačevala odpadke. Na površini preproge pa bi se navlaka spreminjala v koristno snov. Ta snov pa bi se odmetavala na očiščene travnike in gozdove. Vse bi bujno cvetelo in uspevalo. S sveta bi bila za vedno pregnana beda in lakota. Ljudje bi postali srečnejši...

Gozdovi bi bili spet čisti, živali bi spet lahko živele v čistem okolju, jedle nezastrupljeno hrano. Ptice bi spet prepevale, rože bi povsod cvetele in razširjale svoj čudoviti vonj. V potokih in rekah bi spet bilo življenje, kopali bi se v njih...

Moje sanjarjenje me je odpeljalo v drug, lepši svet. Takrat je pritekla bratec in me prebudil iz mojega sanjarjenja.

Pozneje sem premišljevala o tem. Čeprav še ni takšnega očiščevalca, bi lahko s pazljivostjo in čiščenjem našega okolja sami ohranili čist, lep svet.

Luč — svetloba — sanje

Duška Meh

o. š. Franja Vrunča Slov. Gradec

Originalni linorez
8. a razred

OKOLJE V ONESNAŽENOSTI

Kamorkoli greš, vidiš same tovarne in avtomobile, ki izpuščajo sam dim, ki našemu zdravju in prihodnosti škoduje.

Ogromno je tudi smeti. Zakaj vse to? Ali ne bi bilo bolje, če bi živeli v čistem okolju, če bi vdihavali prijeten, svež zrak? Ali bo to sploh postala kdaj resnica? Malokje je še kakšen kotic, ki je ostal nedotaknjen, ampak tudi teh je zelo malo. Če pogledamo življenje v vodi, lahko ugotovimo, da je ribam že vseeno, kje živijo, v vodi ali na suhem, saj nikjer ne morejo živeti. Tu pri nas v Sloveniji je manj umazanije, kot kjerkoli v drugih republikah Jugoslavije. Ko sem vse to razmišljala, sem si zamislila, zakaj mi, otroci ne bi mogli pomagati za naše boljše življenje. In res, že isti dan sem to predlagala otrokom naše hiše, saj nas je veliko, da bi vsako soboto ali pa kdaj bi bili prosti, očistili našo ulico.

Seveda so se strinjali. Tako mi skrbimo za našo ulico. Lepo bi bilo, če bi se takšnih akcij udeleževalo veliko otrok, da bi vsaka skupina skrbela za svoje okolje. To naj bi ne delali samo letos, ker je to leto posvečeno čistoči narave, ampak tudi vnaprej.

1323

o. š. Franja Vrunča
Slovenj Gradec

SLIKA SEDANJOSTI

Atomski vek! Koliko časa nam je še ostalo, da se bo ureničila Borova napoved v viziji SEL JE POPOTNIK SKOZI VEK? Je to res privid? Delno je še, ni pa več dolgo, ko bo to zastrašujoča resnica.

Narava ni odvisna od človeka, človek je povsem odvisen od nje. Zakaj jo torej uničuje? Mar mislimo, da bomo lahko živeli od železa in betona, od ogljikovega dioksida, brez kisika?

Čuvati znamo samo nenavadne lepote narave. Toda zakaj? Saj je vendar vsak gozd, vsaka trava pomebna prav toliko kot kakšna posebnost. Občudovati jo znamo samo včasih, ko jo onesnažujemo, pozabimo na njene lepote. Ponosni smo, ker smo jo že toliko zaslužili in se mora ukloniti človekovi volji tudi največji orjak. Vprašujemo se, zakaj je čiste narave vedno manj, zakaj toliko onesnaženega zraka. Je sploh potrebno zapisati odgovor? Ne, zapisati ga ni treba, ker ga vidimo, ko s hriba pogledamo v dolino.

Prešeli bi lahko še čiste reke. V nekaterih ni več življenja. Človeku je bilo premalo, da je uničil toliko življenja na suhem. Preseliti se je moral tudi na morje, da uničuje in onesnažuje. Nad nekdanjo čisto morsk gladino plavajo mastni madeži, papir, polivinil. Na dnu pločevina, železo, ki ga žre rja, med konzervami se lovijo ribe in se začudene sprašujejo, zakaj so dobile novega sostanovca, ki se niti ne zmenj zanje in jim hoče zagospodariti.

Znanstveniki poskušajo dognati, kako bi vse to preprečili. Zakaj toliko cigaret in še mnogo drugega, kar je popolnoma nepotrebno razvoju civilizacije? Je mar res bolje umreti, se umakniti civilizaciji, ko bo ta na višku, kot pa živeti preprosteje in sodelovati z naravo? Je to res tako težko? Je potrebno, da posegamo v vesolje in sejemo smrt po naravi tudi tam? Razmišljati bomo morali, kateri planet bi bil najprimernejši za naselitev človeka in ga urediti za to, da se bomo umaknili tja, ko bo uničena Zemlja.

Sifra: »X SMREKA«

Jana Režonja, 7a
o. š. Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

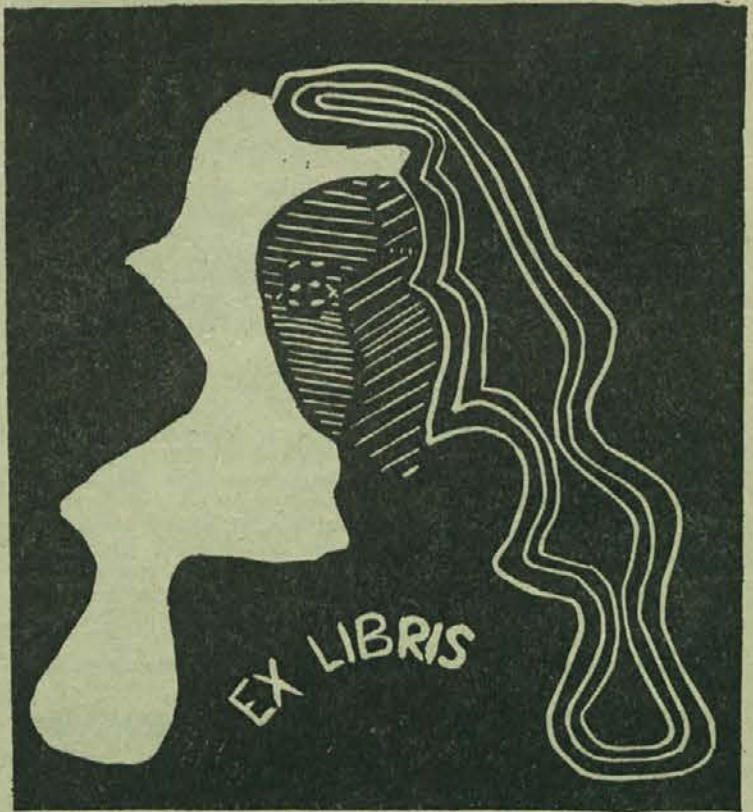
VARSTVO OKOLJA

Tesno mi je pri besedah »varstvo okolja.« Povsod slišiš, po radiu, televiziji in časopisih. Samo kaj je tu rezultat? Nič. Povsod odpadki in nesnaga. Mislim, da naši varnostni organi še vedno premalo kaznujejo malomarneže, ki nam uničujejo naravo in zdravje.

Naše življenje je kot veriga: ko odpove samo en člen, se vse premakne. Kaj ni tudi naše zdravje odvisno od lepega in zdravega gozda. Kdo je odgovoren za odmiranje smrek, ki stojijo vse rjave in žalostne po naših hribih? To smo mi, naše tovarne, naši očetje. Kaj ni več vredno človeško življenje, kot nekaj milijonov za filtre, ki bi čistili izhajanje strupenih plinov?

Slišal sem že o organizacijah in dobrodelnih ustanovah. Kje pa so organi, ki bi ščitili in gojili naravo?

Pot iz šole me pelje skozi park. Tu je čudovita narava. Samo kaj? Nič več zelena. Vsa že rumena drevesa, ki le zara-

di svoje odpornosti in velikosti še stojijo pokonci. Tudi naša pljuča in srce ne bi poznala toliko grdih boleznih kot jih imajo sedaj.

Mislim, da bomo tudi za zdravo in lepšo naravo morali vložiti več denarja. Pomislil sem že na referendum za varstvo okolja. Vem, da moja mati in oče bi rekla svoj »JA«. Tudi sam bi bil vesel, ko bi bila moja narava lepa in zdrava.

Sifra: »Referendum 8«

Jaka Logar, 6a
o. š. Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

ZGODBA O STAREM BERU IN NJEGOVI ZELENJI JASI

Stari Ber je v svojem medvedjem slogu leno hodil po golem pobočju. Ni vedel več, kaj pravzaprav išče. Leta je hodil, dan za dnem, po isti poti, med redkim grmovjem in napol suhim vresjem.

Beru so dnevi šteti. Sedaj išče miren kraj, kjer se bo spočil in zaspal. Za vedno! Ber se kimaje premika mimo skal, ki bodejo njegove utrujene šape. Na živce mu leze brenčanje žuželk in sonce ga neusmiljeno peče. Že dolgo ni bil pošteno sit, a tudi čutil ni več prave lakote, le žeja ga in jezik ima suh. Otožno obrača glavo. Kosti mu štrlijo iz ohlapnega kožuha. Le kam naj gre? Nagon ga zapušča in spomin mu je zbledel. Tam za robom v kotanji zastane. Zemljo ovoča, jo z nogo popraska. Tla so tu vlažna, ni tako suho, kot drugod naokoli. Ber dvigne glavo. Z očmi zajame grape onstran doline. Obrisi so mu nekam znani. Le klici so onemeli iz njemu neznanega razloga.

Utrujen je zaspal. In glej, naenkrat, v sanjah, na zeleni jasi — dva medvedka se igrata. V razkošnih krošnjah dreves, ptice pitajo svoje mladiče. Veter blaži poletno soparo. V senci stare jerebike medvedka skrbno pazi na svoja otroka. V strogem redu »svinja vodi svoj številni zarod: »Oh, oprost, to bo pomota!« In svinja za vsak primer skrene in kolonija izgine skozi ruševje. Med vetrom se v presledkih oglašajo jelenji ruk. Slap v kotanji poje svoj srebrni napev. Medvedja mladička izvajata svojo vrhunsko vragolijo. V tem trenutku; O groza! Črni dim se vali. Narava je vztrepetala. Vsi brezglavo tekajo in se umikajo.

Jasa je onemela in sonce je posušilo slap in ogulelo pobočje, a veter med redkim grmovjem poje poslednjo pesem staremu Beru.

Sifra: »Medo Ber«

Saša Durs, 6a
o. š. Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

KAKO SEM REŠIL GOZDNI POŽAR

Bil je lep pomladanski dan. Hodil sem s svojimi tovariši po naselju. Zatem sem se s tovarišem oddvojil od družbe.

Ko sva se pogovarjala, sva zaslišala, kako naju je nekdo klical. Ozrla sva se in videla sva žensko, kako nama je kazala, naj prideva k njej. Takoj sva šla. Ko sva prišla do nje, je nama povedala, da je njena hčerka šla nabirat zvončke in da je že dolgo ni. Prosila naju je, da jo poiščeva. Takoj sva se odpravila. Toda kam? Saj zvončki rastejo na dveh krajih. Najprej sva pogledala na obe strani. Opazil sem dim. Tovariša sem takoj opozoril.

Stekla sva. Ko sva prišla tja, sva videla, da se ogenj še ni razširil in takoj sva ukrepala. Začela sva teptati ogenj. Ko sva pogasila in se vračala, so naju spraševali, kdo je zažgal. Midva pa sva odgovarjala, da bova poskušala zvedeti, kdo je bil. In res ni bilo dolgo, da sva zvedela, kdo je bil. Bil je tovarišev mlajši brat in deklica, ki sva jo iskala.

Zaradi poznejših nevspešnosti nisem in ne bom navajal ime in priimkov. Sedaj pa sem se vpisal v društvo varstva gozdov pred požari.

Sifra: »Varstvo gozdov a«
o. š. Franja Vrunča
Slovenj Gradec

Linorez — Janez Turičnik, 6. a

Marjetka Rotovnik — 8. c

POGOREL JE HLEV

Bilo je neko popoldne. Bil sem na počitnicah pri teti. Ker nismo imeli kaj početi, smo odšli na travnik, s katerega je lep razgled. Naenkrat smo videli, da pri sosedu gori hlev. Vsi smo prebledeli. Takoj smo odšli tja. Ko smo prispeli, so povedali, da so že šli po gasilce. Mi smo nosili vodo. Ogenj je že zajel streho. Domači so bili v strahu, kaj bo. V hlevu je bilo veliko sena in poljedelskih strojev. Govedo je bilo na travniku. Ko so prišli gasilci, so hitro napeljali vodo. Toda tako velik ogenj je težko pogasiti. Tudi gasilci ga niso mogli. Nastala je velika škoda. Domači so se prijeli za glavo, češ kako se je moglo to zgoditi. Ugotovili so, da se je vžgalo zato, ker se je vnel motor za rezanje sena. Tisto noč nisem mogel zaspati. Mislim sem na hlev v ognju.

Zato moramo biti pri vsakem delu previdni.

Sifra: »Ogenj \$«
Dušan Mavrič
o. š. Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

— obravnavali in potrdili so 9-mesečni periodični obračun in delitev čistega dohodka,
— razpravljali so o rekonstrukciji TOZD žage Mušenik.

ZAGA VUHRED

Dne 28. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali so obračun 9-mesečnega poslovanja ter ga potrdili,

— sprejeli so sklep, da bodo iz stare žagalnice s sortirno lopo uredili prostor za krojenje lesa in s tem rešili problem v zvezi z zaposlitvijo delavcev, ki bo nastal zaradi preselitve obrata na novo lokacijo, s čimer se bo zaradi tehnološkega procesa zmanjšala potreba po delovni sili,

— potrdili so predlog za prekvalifikacijo nekaterih delovnih mest in sistemizirali 2 novi delovni mesti.

TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

Dne 28. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali in potrdili so rezultate poslovanja za 9 mesecev in predlog delitve čistega dohodka,

— potrdili so osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi v temeljno banko Slovenj Gradec in osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi v Ljubljansko banko — združeno banko,

— k samoupravnemu sporazumu o združitvi v Jugobanko zbor delavcev ni pristopil.

TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Dne 5. 11. 1977 — delavski svet

— obravnavali in potrdili so plan proizvodnje za mesec oktober 1977,

— potrdili so vrednost obračunske točke za mesec oktober 1977,

— potrdili so predlog komisije za reševanje reklamacij pri firmi STELLBA,
— potrdili so plan investicijskega vzdrževanja za leto 1977,

— odobrili so najetje kredita pri LB za dokončno izgradnjo zabojarne, temperirnice in sušilnice,

— pooblastili so tov. Alojza Merkač, da po navodilih službe varstva pri delu, opravlja strokovne naloge s področja varstva pri delu in požarnega varstva ter zagotavlja izpolnjevanje varnostnih ukrepov v TOZD,

— razpravljali so o razporeditvi delavcev na delovna mesta.

TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE

Dne 29. 10. 1977 — zbor delavcev

— obravnavali in potrdili so 9-mesečni periodični obračun

in predlog delitve čistega dohodka,

— obravnavali so problematiko v zvezi s poslovanjem in navedli nekaj ukrepov za izboljšanje rezultatov poslovanja.

Dne 29. 10. 1977 — delavski svet

— pregledali so izvršitev sklepov seje DS z dne 28. 10. 1977 in nakazali smernice za nadalje poslovanje v cilju sanacije TOZD do konca leta 1977 ter kritično ocenili proizvodne pogoje na sedanji lokaciji in zadolžili strokovne službe, da čimprej pristopijo k realizaciji investicij po razvojnem programu.

TOVARNA OKEN PODVELKA

Dne 22. 10. 1977 — delavski svet

— razpravljali in sklepali so o prenehanju lastnosti delavca,

— potrdili so cene za izven-serijske elemente, katere bo gradbena kooperacija prodala GP preko licitacije, za izdelke TOZD TO Podvelka,

— predlagali so, da se v. d. direktorju, Marjanu Rek, dipl. inženirju, podaljša mandat, resno pa je treba pristopiti k pridobivanju strokovnega kadra v TOZD,

— obravnavali in sklepali so o prošnjah delavcev, ki so se prijavili na razpisana prosta delovna mesta in sprejeli nekaj novih delavcev,

— obravnavali so predlog komisije za analitično ocenitev delovnih mest o premestitvi nekaterih delavcev na druga delovna mesta,

— potrdili so poročilo in ukrepe vzdrževalne službe,

— obravnavali in potrdili so rezultate izredne inventure gotovih izdelkov in zapisnik sestanka inventurne komisije ter predlagali, da mora samoupravna delavska kontrola delovne organizacije uvesti postopek za ugotovitev odgovornosti.

Dne 28. 10. 1977 — delavski svet

— obravnavali in sprejeli so 9-mesečni periodični obračun ter zadolžili samoupravno delavsko kontrolo delovne organizacije, da razišče zadeve glede razvrednotenja zalog in ANGROSERVISA, prav tako se morajo tudi vse nepravilnosti pri vodenju proizvodnje obravnavati na samoupravni delavski kontroli,

— razpravljali so o premestitvi nekaterih delavcev na druga delovna mesta in o prenehanju lastnosti delavca,
— zahtevali so, da ponovno oživi delo samoupravnih delovnih skupin,

— obravnavali in potrdili so predlog o preobrazbi bank in združitvi v temeljno banko,

— potrdili so predlog za spremembo sistemizacije pri delovni skupnosti.

Dne 29. 10. 1977 — zbor delavcev

— potrdili so 9-mesečni periodični obračun,

— razpravljali so o nadalj-

nem poslovanju TOZD TO Podvelka ter zavzeli vrsto vzpodbudnih sklepov k izboljšanju rezultatov poslovanja,
— sprejeli so samoupravni sporazum o združevanju v JUGOBANKO.

Dne 4. 11. 1977 — delavski svet

— obravnavali so rebalans investicijskega plana za leto 1977 in odobrili nabavo nekaterih osnovnih sredstev,

— potrdili so cenik za razprodajo posameznih poškodovanih izdelkov in odprodajo žagovine.

TOVARNA IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH

Dne 3. 11. 1977 — izvršilni odbor

— razpravljali in sklepali so o sprejemu delavcev na prosta delovna mesta,

— določili so delavko, ki se bo udeležila posvetovanja o problemih aplikacije dohodkovnih odnosov v združenem delu, ki ga prireja VEKS Maribor.

TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE

Dne 28. 10. 1977 — delavski svet

— obravnavali in potrdili so 9-mesečni obračun poslovanja in predlog delitve dohodka,

— sprejeli so sklep, da je potrebno proizvodni program za leto 1978 skrbno sestaviti in nakazali nekatere smernice, ki se pri sestavi morajo upoštevati,

— obravnavali so pogoje nove proizvodnje IZOLIR oken iz delitve proizvodnega programa TOZD TO Podvelka,

nadalje plasiranje proizvodnje na tržišču, vključno z montažo na objektih, preko oddelka gradbene kooperacije v prodajnem sektorju skupnih služb ter odobrili nabavo nekaterih nujno potrebnih osnovnih sredstev, drobnega inventarja in orodja,

— potrdili so pogodbo o pokrivanju materialnih stroškov delovne skupnosti za opravljanje del skupnega pomena za leto 1977,

— seznanjeni so bili o kontroli deviznega poslovanja v TOZD TO Podvelka,

— razpravljali in sklepali so o prenehanju in o pridobitvi lastnosti delavca,

— zavzeli so sklep, da se mora 29. 10. 1977 sklicati zbor delavcev, na katerega morajo biti vabljeni tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij.

ZAGA MISLINJA

Dne 4. 11. 1977 — delavski svet

— seznanjeni so bili o doseženi proizvodnji in odpremi v mesecu oktobru 1977 ter zavzeli sklep, da se naj problem pomanjkanja hlodov poskuša rešiti z možnostjo dobave iz koroškega področja,

— potrdili so vrednost obračunske točke za mesec oktober 1977,

— imenovali so inventurno komisijo za popis vsega imetja TOZD žage Mislinja,

— opravili so prenos sredstev iz osnovnih sredstev na drobni inventar in obratno (po odloku — Ur. list SFRJ št. 6/77),

— sklepali so o prenehanju lastnosti delavca.

Ljuba Marzel

NOVICE IN DOGODKI IZ NAŠIH TOZD

GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

NEKAJ O MUFLONIH

Mufloni na Plešivcu se še vedno živahno množijo in se gredo skrivalnice, predvsem z lovci lovske družine Podgorje in LD Slovenj Gradec. Le stari Verneršek na svoji Verneci jih lahko nemoteno opazuje in prešteva — namesto svojih nekdanjih krav. Štetje škode v gozdovih Plešivca ostaja predvsem gozdarjem — zahtevke za odškodnino pa je v predalih pravnikov. Škoda iz leta v leto narašča in če ne verjamete, se lahko prepričate sami. To je storila tudi komisija za vsklajevanje gojenja muflonov z gozdarstvom na območju gge Plešivec dne 28. 10. 1977 in ugotovila sledeče: Lupljenje mladih smrekovih sestojev je katastrofalno na površini 25 ha na pobočju Kope (Kozjega hrbta), kjer je poškodovano 40 odst. dreves. Perspektiva teh mladih sestojev, starih od 30 do 50 let, je ne samo ogrožena, temveč onemogočena. Kvaliteta je uničena, saj so pretežno poškodovana — olupljena najlepša drevesa. Zaradi lupljenja se slabša zdravstveno stanje in stabilnost teh sestojev. Njihova perspektiva je lahko le posek.

Kaj bo potem, ko gozd ne bo imel več pogojev za svoj obstanek? Bomo naredili pašnike? Toda pašniki v Plešivcu, last KZ, že nekaj let počivajo. Zemljiška skupnost, oziroma njeni nekateri člani menijo, da se jih ne izplača izkoriščati! Torej nam preostane samo 100 odst. izvršitev plana, odstrela muflonov! Zato vsem lovcem na muflonove trofeje »dober pogled«.

Vida Vrhnjak

SINDIKALNE AKCIJE

V septembru smo organizirali enodnevni sindikalni izlet v Prekmurje. Pred leti so bili taki izleti, večdnevni in bogati, že tradicija obrata. Potem je veselje počasi splahnelo in vsako leto je bilo manj interesentov. V borbi za vsakdanji kruh in (Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

meso se naš delavec težko odtrga od hiše in živali. Končno smo le uspeli z enodnevnim izletom, saj je bila udeležba preko 70 odst. kolektiva. Prekmurje sicer pomeni dobro jedajočo in pijačo — obojega je bilo dovolj, v vinski kleti celo preveč — upoštevali pa smo, da je treba združiti prijetno s koristnim. V Muri — Murska Sobota so nas gozdarje pristrčno sprejeli in nam razkazali njihovo proizvodnjo s posebnim poudarkom na delu na tekočem traku, kjer so norme izredno visoke in medsebojno odvisne zaradi ozkih grl. Spoznali smo, da bomo morali tudi mi, če bomo hoteli zvišati osebne dohodke in racionalizirati proizvodnjo, sinhronizirati naš proizvodni proces in preiti na vezane norme.

Več veš, več veljaš in tudi lažje razpravljaš in odločaš, je bilo vodilo organizatorjev kolektivnega sestanka konec oktobra v tovarni ivernih plošč in na centralnem lesnem skladišču. Pred sestankom smo si ogledali oba obrata, mnogi med nami celo prvič. Gotovo je, da bomo sedaj lažje razumeli, zakaj krojiti dolge sortimente, zakaj les ob cesti sortirati na debelino in drobiž itd. Po sestanku pa smo seveda pogledali v lonec njihove družbene prehrane, kar nam je porajalo vprašanje — kdaj bomo tudi mi prišli do toplih obrokov?

Za v bodoče smo se dogovorili, da bomo ob naših kolektivnih sestankih, svoje sejne sobe nimamo, obiskali še ostale TOZD LESNE. Prva je na vrsti tovarna oken v Podvelki. Upamo, da bomo potem lažje razpravljali o dohodkovnih odnosih in medsebojni solidarnosti.

Vida Vrhnjak

TIP OTIŠKI VRH

MONTAŽA DODATNE LINIJE ZA PROIZVODNJO OPLEMENITENIH IVERNICH PLOŠČ

V mesecu novembru, točneje 7. novembra, smo v Tovarni ivernih plošč Otiški vrh pričeli z drugo fazo obsežne investicije, predvidene v srednjeročnem razvojnem programu LESNE — TOZD Tovarna ivernih plošč. Gre za montažo dodatne linije za proizvodnjo oplemenitenih ivernih plošč.

Upravičenost omenjene investicije izhaja iz investicijskega programa modernizacije in razširitve oplemenitenja v TIP izdelanega v letu 1976.

Pri obravnavanih ploščah gre za takšne, ki jih tovarna že izdeluje, torej obojestransko v posebnem postopku obložene s filmi (papirji), prepojeni z melaminskimi fenolnimi ali drugimi smolami. Ker je to že osvojen postopek, preizkušen na že obstoječi liniji proizvodnje oplemenitenih plošč, smo se odločili za istega dobavitelja opreme — firmo SIEMPELKAMP iz ZRN, kar nam zagotavlja, da bo možno takoj po končani montaži, proizvajati kvalitetne oplemenitene iverne plošče. Vložena sredstva se bodo tako lahko takoj v polni kapaciteti aktivirala, ter tako zadostila izrednemu povpraševanju po teh proizvodih.

Montažna dela opravlja lastna montažna skupina s sodelovanjem monterja dobavitelja opreme firme SIEMPELKAMP.

Po izdelanem planu montaže linije oplemenitenja, sestavljenem v TIP na osnovi plana dobavitelja opreme, je predvideno poizkusno obratovanje koncem januarja 1978.

Anton Pečovnik

OK RAVNE

ZVESTIM BRALCEM OB NOVEM LETU

Foto: A. Šertel

Ko drvimo za uspehi, za modernizacijo cest in vasi, ali ne pozabljamo preveč na ljudi, ki so pred leti prav tako pomagali soustvarjati, bogatiti naše gozdove.

Živijo na Prevaljah, v Mežici, na Ravnah, v Kotljah, Podkrajju, Koroškem Selovcu itd., pa tako malo zaidemo k njim, tako malo je časa za — nje.

Kadar koli srečam te naše upokoјence, je prvo vprašanje: kako »avžva« obrat. Zanimajo se prav za vse in za vsakogar. Kaj naj jim rečem drugega kot to, da so naši vodilni preveč zaposleni, kar je tudi res, da njihovi nekdanji sodelavci ne najdejo časa za obiske. Verjetno bi taki obiski pomenili veliko več kot kakršno koli darilo.

Zato bi rada sedaj, ko se bosta srečala STARO in NOVO LETO, napisala prav za nje par besed. Ko se bo zagnilo vse dobro ali slabo, bi jim rada obljubila, da bo morda ??? prihodnje leto ostalo tudi kaj časa za — nje.

Tako radi prebirajo naš VIHARNIK, ki jim je prav za prav edina vez z nekdanjim kolektivom. Želim, da bi jim SILVESTROV VEČER bil prijeten. S temi skromnimi verzi dopolnjujem čestitke ob NOVEM LETU.

Naj mi tisti, ki bodo tokrat izostali ne zamerijo, ker mi čas in prostor v VIHARNIKU ne dopuščata, da bi napisala za vse. To pa bom prihranila za drugi list.

MIHAEL PASTERK

*Ze od rane mladosti je sekiro vihtel,
od rane mladosti roke je »smolene« imel.
V gozdu pustil je svojo mladost,
a delati v njem, bila zanj je radost.*

GUSTAV BROMAN

*Se iz gozda v gozd je preselil,
si njivco tam je uredil.
V gozdu srečen je zelo,
to srečo ujame večkrat v svojo kamero.*

VALENTIN SAVINC

*Pod Uršljo goro tam koča stoji,
gozdar Savinc tam živi.
Kako le mogel bi iti v dolino,
ker ljubi preveč zeleno planino.*

TONE KRIČEJ

*Ni ga zvabila dolina,
obdržala ga je planina.
Srečno v samoti kraljuje živi,
gozd ga uspava in gozd ga zbudi.*

MATIJA APOHAL

*Hišca se mala gozda tišči,
gozda, ki zvest mu bil je vse dni.
Vrača rad se v gozda objem,
ker srečo in mir najde v njem.*

JOŽE SUPANC

*So klešče — premerke se že osušile,
so tračnice železne se razmaknile.
Pa vendar tako rad še katero pove,
kako se včasih odpremljalo je.*

Prav vsem upokoјencem želim ob vstopu v leto 1978, veliko sreče in trdnega zdravja.

Pripis. Naj povem še malo za šalo, da bom »verz« možu povedala kar na uho.

V. Gerl

STROKOVNA RAZMIŠLJANJA

Predlog izhodišč za oblikovanje odkupnih cen za les ob kamionski cesti

Sedaj, ko usklajujemo delovanje delovne organizacije z določili zakona o združenem delu in to predvsem na področju pridobivanja celotnega dohodka in na področju postavljanja meril za delitev osebnih dohodkov, bi bilo prav, da bi ustrezno uredili tudi merila in osnove za oblikovanje odkupnih cen.

Izhodišča bi morala biti: vloženo delo pri pridobivanju lesa, odškodnina za vložena sredstva in cena lesa na panju.

Sedanji način oblikovanja in predvsem prikazovanja odkupnih cen povzroča kar precej negotovanja in tudi

nezadovoljstva predvsem iz razloga, ker je razlika med prodajno in odkupno ceno velika, čeprav je upravičena.

Priznati tudi moramo, da obstoječi način določanja cen ne vzpodbuja posebno močno delavcev obrata, da bi boljše in več delali, kakor tudi ne kmetov, da bi odkazane mase lesa realizirali.

V predvidenih dohodkovnih povezavah z našimi odjemalci oz. kupci lesa bo potrebno določiti čim bolj objektivno tudi standarde stroškov za odkupljen les oziroma stroške odkupa. Da bi (Nadaljevanje na 7. strani)

Koristi za nas in nerazvito območje

Prestavitev TOZD TSP Radlje na novo lokacijo — novi proizvodni prostori TOZD Žaga Vuhred — več novih delovnih mest — ustvarjanje pogojev za hitrejši razvoj nerazvitega območja.

V srednjeročnem investicijskem planu smo zaradi potreb po tehnološki posodobitvi proizvodnje žaganega lesa in stavbnega pohištva zapisali, da bomo do leta 1980 predstavili na novo lokacijo TOZD TSP Radlje, žaga Vuhred in zgradili mehanizirano skladišče hlodovine. Za nami je dobro leto od sprejemanja srednjeročnega plana. Kje smo in koliko tistega, kar smo si zastavili, smo uresničili? Odgovor na ti dve vprašanji smo poiskali v razvojnem sektorju pri šefu sektorja Simonu Rožeju.

Kdaj smo pričeli delati na posodobitvi proizvodnje v Radljah, saj potreba po tej ni nastala čez noč?

Nekako pred 10. leti se je pričelo razmišljati o posodobitvi proizvodnje v Radljah. Ta razmišljanja in potrebe smo zapisali v srednjeročnem investicijskem planu za obdobje 1976—80, s katerim predvideli prestavitev že omenjenih TOZD na novo lokacijo v Spodnji Vižingi.

Danes smo tako daleč, da je v zaključni fazi izdelava investicijskega elaborata, iz katerega lahko dobimo sledeče podatke: izgradnja bodo financirale naše TOZD iz Radeljskega območja — TSP Radlje, žaga Vuhred in gozdarstvo Radlje.

S čim lahko utemeljemo to investicijo in zakaj sploh gremo v njo?

Na vprašanje, zakaj gremo v investicijo, ki nas bo veljala okoli 250 milijonov, bi lahko odgovorili takole: Tovarna stavbnega pohištva Radlje in žaga Vuhred sta locirani v središču naselij, obkroženi s stanovanjskimi hišami, zaradi česar nimata nobene možnosti nadaljne rekonstrukcije in razširitve. Prestavitev obeh

Zakaj ta prispevek? Predvsem zato, ker je oblikovanje odkupnih cen, predvsem rente, še vedno zelo problematično. Moja razmišljanja samo nakazujejo eno izmed možnih rešitev. Če bo moj članek sprožil razmišljanja drugih, potem sem svoj namen dosegel.

Drago Zagorc

(Nadaljevanje s 6. strani)

lahko to storili je potrebno, da so tudi razmerja znotraj obrata čim bolj urejena in da imamo za vsak strošek oz. izdatek čim bolj utemeljena in vnaprej določena merila.

V nadaljevanju opisujem možen način oblikovanja odkupne in tudi prodajne cene sortimentov, kateremu je osnova delo kmetov pri pridobivanju lesa, nadomestilo za vložena sredstva — delovne priprave v proizvodnem procesu in cena lesa na panju.

1. Ob začetku leta določimo akontacijsko ceno za vso predvideno količino lesa, ki jo bo obrat odkupil od kmetov in to na osnovi:

— Vloženega dela kmetov pri pridobivanju. Obseg dela predvidimo čim bolj natančno na osnovi normativov in podatkov o dokazilu za sečnjo, na osnovi gostote cest, terenov, sortimentov in drugih podatkov lahko dokaj natančno izračunamo število potrebnih dni za ta opravila. V dnini, ki jo priznamo kmetu, moramo upoštevati poleg postavk, ki jih priznava dnina po SIS vsaj še nadomestila za boleznine, dopust ipd., prispevek za stanovanje in še kaj. Osnovna postavka dnine mora biti ista kot je višina dnine delavca obrata, ki obravlja isto opravilo.

— Nadomestilo za vložena sredstva oz. odškodnino za stroje, ki smo jih uporabili v proizvodnem procesu. Obseg dela strojev izračunamo podobno kot delo delavcev oziroma kmetov, s tem da se tudi tu omejimo na enotna merila produktivnosti na območju gozdnega gospodarstva, kjer veljajo isti normativi. Potrebno bi bilo upoštevati le osnovne stroje — motoriko (npr. isto kot se uporablja pretežno na obratu) in traktor (kot osnovni stroj bi vzeli na primer Fe 58). Za te stroje bi lahko izdelali po že znani metodologiji prof. Turka kalkulacijo za delo obeh vrst strojev in glede na število potreb, delovnih ur bi lahko izračunali znesek nadomestila.

— Cene lesa na panju. Tu je vsekakor najbolj občutljivo je tudi problematično. Že naziv te vrste dohodka ni sprejemljiv v naših razmerah, saj se imenuje nedelavni dohodek ali pa renta. To-

da pravico do te vrste dohodka bi utemeljeval s sledečim: Če bi kmet gozd prodal in vložil denar v banko, bi dobil za vloženi denar obresti.

Na višino rente v največji meri vplivajo sredstva, ki jih je kmet vložil nazaj v gozd in predvsem v ceste (dif. renta II.). Saj tam, kjer teh vlaganj ni bilo (nenegovani gozdovi, zaprti predeli), so stroški pridobivanja višji od cene lesa na panju in je renta torej negativna. Glede na to, da je vprašanje rente tako težko in nedoločljivo, bi se morali dogovoriti za enotno metodiko izračuna.

Tu naj navedem le en način, ki se mi zdi sprejemljiv: določiti bi morali vrednost vseh gozdov in od tega zneska izračunati obresti, ki jih prizna banka.

2. Ob koncu leta bi naredili obračun na osnovi gornjih kriterijev. Pri tem je vrednost enote vložnega dela kmetov v sorazmerju s poprečno enoto za isto vrsto dela, ki jo je dobil delavec obrata izplačano v preteklem letu. Preveriti je potrebno kalkulacije za strojno delo ter vnesti vanje vrednosti, ki so poprečje leta.

Tako najprej s kalkulacijo in nato z letnim obračunom dobimo vrednost lesa ob kamionski cesti. Pri določanju cen za posamezne sortimente pa nastaja specifičen položaj, ker je potrebno vložiti v sortimente, ki dosega na trgu najnižje cene največ dela in v največ vredne sortimente poprečno najmanj dela. Osnova za določitev razmerij vrednosti posameznih sortimentov bi morale biti dosežena cena v preteklem letu ob upoštevanju potreb po določenih sortimentih, ki jih lesna industrija še posebej rabi in katerih proizvodnjo bi zato lahko stimulirali.

Ostanek čistega dohodka bi razdelili v sklade po vnaprej določenem ali ob delitvi dogovorjenem ključu. Vendar pa bi tudi pri delitvi sklada skupne porabe med delavce in kmete upoštevali načelo delitve po vložnem delu.

Za prihodnjo številko bom pripravil primer izračuna odkupne cene tako, kakor sem o njem razmišljal v svojem prispevku.

obratov je zaradi urbanistične ureditve Radelj in Vuhreda nujna. Razen tega pa so pogoji dela in tehnično tehnološka opremljenost neprimerni.

Proizvodnja oken v TSP Radlje se vrši v starem hlevu in lesenih barakah, transport polizdelkov pa se opravlja z vozički po neprimernem terenu. Zaradi težkih pogojev dela posluje obrat na meji rentabilnosti, obstoja pa tudi nevarnost požarov in prepovedi obratovanja s strani inšpekcijskih služb.

Tudi primarna proizvodnja na žagi v Vuhredu je neprimerna in v samem naselju ob glavni prometnici, ki deli manipulacijske površine na dva dela. Strojna oprema je zastarela in omogoča le klasičen način žaganja s slabim količinskim in kvalitetskim izkoristkom.

Tovarna oken v Podvelki proizvaja sodobna okna, ki so zasteklena s termoizolacijskim steklom. Prostori so neprimerni in onemogočajo normalen potek proizvodnje, še posebej v proizvodnji lesnih delov. Z investicijskim planom predvidevamo preselitev proizvodnje lesnih delov iz TOZD TO Podvelka na novo lokacijo v Radljah.

S preselitvijo žage Vuhred na novo lokacijo je planirana tudi izgradnja mehaniziranega skladišča hlodovine. Mehanizirano skladišče predstavlja modernizacijo gozdarske dejavnosti s ciljem strojne obdelave kot je lupljenje, čeljenje, strojenje, sortiranje in merjenje.

Iz analize stanja obstoječih obratov je razvidno, da je izgradnja lesnoindustrijskih obratov na novi lokaciji nujna, ker nam bo omogočila modernizacijo proizvodnje z odpravo tehnološke zastarelosti, boljše izkoriščanje surovin, povečanje produktivnosti dela, zmanjšanje stroškov proizvodnje in s tem zmanjšanje transportnih, energetskih in drugih stroškov, ustvarjanje pogojev racionalne delitve dela med gozdarstvom, primarno in finalno predelavo, zagotovitev boljših pogojev dela in večje varnosti pri delu za delavce, zaposlitev delovne sile na manj razvitem obmejnem območju v radeljski občini.

O investicijah, katere vrednost sem že omenil, so že razpravljali in sklepali o pristopu k izvajanju zbori delovnih ljudi vseh treh TOZD. Te investicije pa so tudi sestavni del družbenega plana občine Radlje ob Dravi za obdobje 1976—80 ter resolucije o politiki uresničevanja srednjeročnega investicijskega plana,

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)
ki predvideva, da bi pričeli z izvajanjem in izgradnjo v letu 1977.

Kaj je že storjeno in kaj je treba še storiti?

Izdelana je tehnološka študija o razvoju lesne industrije na radeljskem območju, izvedena raziskava tržišča za plasma oken z izolacijsko zasteklitvijo — izdelal jo je ITEO — inštitut za raziskavo tržišča pri Gospodarski zbornici Slovenije, iz Ljubljane, v zaključni fazi izdelave so zazidalni načrti, ki jih pripravlja Zavod za urbanizem iz Maribora, pridobljena so soglasja lastnikov zemljišč za odmero in odkup, proti koncu gredo tudi dela na investicijskem elaboratu, v okviru investitorjev je pri TSP Radlje v pripravi sistemizacija skupine za vodenje izgradnje, vodijo se dogovori glede kreditiranja in sovlaganja z zunanjimi partnerji in Zavarovalno skupnostjo Triglav.

Pred pričetkom del moramo dokončno urediti še odkup zemljišč, izdelati lokacijsko dokumentacijo, izdelati vse izvedbene projekte s pridobitvijo potrebnih soglasij in dovoljenj, izbrati najugodnejšega ponudnika in organizirati investicijski inženiring.

Z izgradnjo bomo pričeli v začetku leta 1978, predvidoma v mesecu aprilu, zaključili pa naj bi v drugi polovici leta 1980, ko bi stekla redna proizvodnja v novih prostorih.

Bi za zaključek razgovora še kaj dodali?

V pogovoru nisva posebej nakazala problemov, ki nas čakajo. Vedeti moramo, da je investicija v Radljah največja investicija LESNE in da je njena izvedba možna le ob zainteresiranosti in sodelovanju vseh TOZD LESNE. S pametnim kadrovanjem, raziskavo tržišča, nabavo, dobro zastavljeno proizvodnjo in prodajo, da bo lahko ta investicija uspešna. Vedeti moramo, da se, ker je zainteresiranost trga za okna z izolacijsko zasteklitvijo ugodna, ukvarjajo in načrtujejo sorodno proizvodnjo tudi naši konkurenti.

Ce se že odločamo za tako investicijo, se ne smemo predolgo razgovarjati, ker lahko le racionalna in hitra izgradnja zmanjša stroške investicije. To in pa pogoji, ki sem jih že naštel, nam morajo omogočiti nižje proizvodne, s tem pa tudi prodajne stroške — cene.

Urednik

Rekonstrukcija žage Mušenik

S srednjeročnim planom za obdobje 1971—75 smo planirali rekonstrukcijo žage Mušenik, ki pa je zaradi večjih vlaganj drugod, odpadla. Zato smo dali rekonstrukcijo v plan za obdobje 1976—80.

Kako daleč smo s pripravami na rekonstrukcijo žage in kaj bomo rekonstruirali, je bilo vprašanje, na katerega nam je dal odgovor šef razvojnega sektorja Simon Rožej. Prvotno smo nameravali opraviti rekonstrukcijo žage z zamenjavo osnovnega stroja — polnojarmenika, ureditvijo notranjega transporta, rekonstrukcijo visokega mosta ter ureditvijo skladišča hlodovine ter montažo lupilnega stroja.

Ob hitrem razvoju tehnologije, smo se navdušili za uvedbo tehnike žaganja hlodovine s hlodovnimi tračnimi žagami. Tako smo na predlog TOZD žage Mušenik pripravili investicijski program za rekonstrukcijo in modernizacijo žage, s katerim predvidevamo postavitev tračne žage.

Za uvedbo tehnike žaganja s tračnimi hlodovnimi žagami je potreben večji poseg — gradbena dela, povečala pa se je tudi vrednost investicijske opreme. Tako se je predvidena investicija povečala na približno 50 milijonov.

Prednost žaganja s tračnimi žagami v primerjavi s polnojarmeniki, je predvsem v večjem izkoristku (6%), čistejši površini žaganja in možnost namenskega žaganja

vsake žaganice posebej, glede na kvaliteto in teksturo površine.

Z investicijo nameravamo pričeti v letu 1978. Zastoj v proizvodnji zaradi investicijskih del bo trajal predvidoma 6 mesecev. V tem času bodo morale pospešeno delati ostale TOZD primarne predelave.

Ob nameravani investiciji obstajajo določena nesoglasja glede koncentracije primarne predelave lesa v okviru LESNE. Prisotna je bojazen, da bo zaradi rekonstrukcije žage Mušenik in izgradnje nove žage Vuhred, ostala žaga Otiški vrh brez zadostne količine surovine.

Odprto je tudi vprašanje sovlaganja v rekonstrukcijo s strani gozdarstva (montaža lupilnega stroja na skladišču žage). Ekonomski del investicijskega elaborata je bil izdelan v petih variantah, glede na količino hlodovine in tehniko žaganja. Po vseh izračunih vseh variantah bodo letne obveznosti iz investicij večje kot razpoložljivi viri odplačevanja letnih obveznosti. Zaradi tega je odprto vprašanje letnih odplačil anuitet, oziroma najemanje posojil za odplačevanje anuitet.

Dejstvo pa je, da se je vsa leta v Mušenik vlagalo premalo, zato je potrebno z rekonstrukcijo temeljito obnoviti praktično skoraj vse; med ostalim je treba zamenjati celotne elektro inštalacije s transformatorjem.

Urednik

FRANC PLANINŠEC

Zase ni imel velikih planov. Sanjaril je o vrnitvi svojega Vlada od vojakov. Še prej mu mora kupiti obleko. Dobil bo veliko, tezensko delo gozdarskega tehnika na taksaciji ne bo lahko! Skrbeti mora, da bo sinu bolje, zato ga je izšolal, čeprav to zanj ni bilo lahko. Veliko sobot in popoldnevo je takrat z žago in sekuro iskal dodaten zaslužek, da mu je to uspelo. Hčerki Marjani je tudi pomagal urediti topel dom za njeno mlado družino. Ni lahko biti hkrati skrben oče in nadomeščati prezgodaj umrlo mamo. Marsičemu se je zato moral odreči.

Njegovo življenje ni bilo lahko. Kašnikovi pobi izpod Kremžarce, so si morali že v rani mladosti sami služiti kruh. Delo v gozdu mu je bilo najbližje, saj je bil rojen sredi gozdov. Polnih 28 let se ni ločil od gozdarstva. S svojo pridnostjo je napredoval od gozdnega delavca, logarja, skladiščnika lesa do delovnega mesta vodje odpreme na TOZD gozdarstvo Slovenj Gradec, kar je opravljal zadnja tri leta. Zaradi bogatih izkušenj na različnih delovnih mestih, je bil vedno pripravljen svetovati, pomagati in podaljšati »ših« za skupen uspeh kolektiva.

V soboto je zmeril zadnje 4 kamione lesa.

Zgrudil se je nepričakovano, hitro — kot drevo, ki ga podre izkušen sekač. Neizračunan je ostal kamionski listek — in neizpolnjeni njegovi veliki načrti za bodočnost otrok.

Pogrešali ga bomo! Bil je dober tovariš in vesten sodelavec.

Kolektiv TOZD Gozdarstvo Slovenj Gradec

KRISTL PRAZNIK-BIDRIH

O veliki nesreči pod Brinjevo goro sta poročala oba slovenska dnevnika in »Kmečki glas«. Vendar je prav, da se tega strašnega dogodka spomni tudi naše glasilo.

Bidrih ni imel lesa, ni bil gozdni posestnik, vendar je imel z OK gozdarstvo Ravne veliko poslovnih stikov. Večina gozdnokamionskih cest v našem kraju je utrjenih s peskom iz njegovega peskoloma. Njegov pesek v večini primerov uporabljamo za gramoziranje. Ogromne količine peska je prodal OK za minimalno ceno, denar pa je načrtno vlagal za napredek svoje srednje velike kmetije, ki leži na lepi razgledni točki pod Brinjevo goro. Vkljub zaposlitvi ni zanemarjal grunta, nsprotno, bil je na najlepši poti, da preusmeri kmetijo v organizirano tržno proizvodnjo. Z ženo sta v kratkem času postavila novo hišo in sodobno urejen hlev.

Ta strašna nesreča je globoko pretresla vso okolico, posebno tiste, ki smo ga poznali. Teh ni malo, kajti Bidrih je bil dobro poznan kmet. Znan je bil zaradi peska, katerega smo tudi kmetje vozili na vse kraje. Radi smo ga imeli tudi vsled njegove prijaznosti in gostoljubnosti.

Naj počiva v miru!

Ajnžik

Glasilo »VIHARNIK« izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija, n. sol. o. Ureja uredniški odbor: Ludvik Kotnik, Ivan Dretnik-Ajnžik, Jože Stres, Jože Gosak, Rok Funtek, Andrej Sertel, Jurij Sumečnik. Odgovorni urednik Mitja Schönödorfer, predsednik uredniškega odbora: Andrej Sertel. Tehnični urednik: Bri Znideršič. Naklada: 4500 izvod. Fotografije za to številko je pospeval Franc Jurač. Kliseji in tisk CGP Mariborski tisk, TOZD skarna, Tržaška cesta 14, 6: Maribor, 1977.

Studijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1977

